

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ :
กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยหม้อง
จังหวัด อำนาจเจริญ

โดย ทิศนา แหมมณีและคณะ

เมษายน 2544

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ :
กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฮ่อง
จังหวัด อำนาจเจริญ

โดย ทิศนา แหมมณีและคณะ

วันที่.....
เลขทะเบียน.....
เลขติดต่อหนังสือ.....

เมษายน 2544

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ชั้น 4 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์
1979/17-21 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10400
โทร 08-0455 โทรสาร 298-0476
เว็บไซต์ : <http://www.trf.or.th>
e-mail : trf-mfi@trf.or.th

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน :
กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยม่วง

โดย

พิมพ์พันธ์	เดชะคุปต์
ทิตินา	แฮมมณี
ชนาธิป	พรกุล
วรวรรณ	เหมชะญาดิ
อรชา	ตุลนันท์

โครงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทบทวนองค์ความรู้
สำหรับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งระบบโรงเรียน
ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน :
กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้อง

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพันธ์	เดชะคุปต์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา	แฮมมณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาธิป	พรกุล
อาจารย์ ดร.วรวรรณ	เหมชะญาติ
อาจารย์ ดร.อรชา	ตุลนันท์

ผู้ช่วยวิจัย

อาจารย์จารุณี	วัยเจริญ
อาจารย์ศิริลักษณ์	แก้วสมบูรณ์

โครงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทบทวนองค์ความรู้
สำหรับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งระบบโรงเรียน
ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คำนำ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นโครงการย่อยของโครงการวิจัยหลักเรื่อง " การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน : การศึกษาพหุกรณี" ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงเรียนที่ได้มีการดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และประสบความสำเร็จไปแล้วในระดับหนึ่ง กับกลุ่มโรงเรียนปกติซึ่งยังดำเนินการจัดการเรียนการสอนไปตามปกติที่เคยทำมา ยังไม่มีการดำเนินการพัฒนาที่ชัดเจน หรืออาจมีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง แต่ยังไม่เกิดผลสำเร็จที่เห็นได้ชัดเจนเพียงพอ การศึกษาพหุกรณีนี้มุ่งให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและกระบวนการสำคัญๆ ที่สามารถใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งปัญหา / อุปสรรคและความต้องการต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ได้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนในกลุ่มแรกเพื่อศึกษาเป็นรายกรณี (case study) ได้จำนวน 7 โรงเรียน และโรงเรียนในกลุ่มที่ 2 จำนวน 4 โรงเรียน โดยได้รับข้อมูล ความร่วมมือและคำแนะนำจากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นอย่างดี ซึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะผู้วิจัยขอขอบคุณโรงเรียน / สถานศึกษาทั้ง 11 แห่ง ที่ได้อนุญาตให้คณะผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาโรงเรียน และเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และให้การสัมภาษณ์ รวมทั้งจัดหาเอกสารต่างๆ ของโรงเรียนให้คณะผู้วิจัยได้ศึกษา นอกจากนั้นยังได้ให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกให้แก่คณะผู้วิจัยเป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในไมตรีจิตและความเอื้อเฟื้อของโรงเรียน / สถานศึกษาทุกแห่ง จึงขอแสดงความขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทนำ : ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
ตอนที่ 1 : การดำเนินการวิจัย	3
1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.2 วิธีดำเนินการวิจัย	4
1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4
1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	5
1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	6
1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	6
ตอนที่ 2 : ผลการวิจัย – กรณีศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน	8
2.1 บริบทของโรงเรียน	8
2.2 แนวคิด / กระบวนทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้	18
2.3 ยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้	23
2.4 ยุทธวิธี / วิธีการ / กระบวนการสำคัญของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	25
2.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	29
2.6 สภาพความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน	30
2.7 ปัญหา / อุปสรรคและความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	30
2.8 การวิเคราะห์หาค่าประกอบ / ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและเอื้อต่อการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้	36
ตอนที่ 3 : การสรุป อภิปรายผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะ	39
3.1 การสรุปผลการวิจัย	39
3.2 การอภิปรายผลการวิจัย	43
3.3 ข้อเสนอแนะ	44

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้อง

บทนำ : ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยครั้งยิ่งใหญ่ในรอบร้อยปีตั้งแต่ปี พ.ศ 2540 เป็นต้นมาได้ส่งผลให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกของประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว ได้กำหนดสาระในการปฏิรูปการศึกษาไว้ 8 ด้าน โดยการปฏิรูปทุกด้านต้องมุ่งสู่หลักชัย คือ การให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ดังนั้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จึงนับเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาและเป้าหมายของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ก็คือ การผลักดันและส่งเสริมให้โรงเรียนและครูทั่วประเทศมีการจัดสาระกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาหมวดที่ 4 มาตราที่ 22 -30

การส่งเสริมให้โรงเรียนและครู สามารถจัดสาระกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดและประเมินผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาโดยทั่วถึงกันนั้น นับเป็นเรื่องที่ยากแต่ก็สามารถทำได้ หากมียุทธศาสตร์การดำเนินงานที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สภาคณบดีครุศาสตร์ – ศึกษาศาสตร์ และกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ตกลงร่วมกันที่จะดำเนินการส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา

เนื่องจากการวิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นกระบวนการที่สามารถสร้างความมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนกับนักวิชาการในมหาวิทยาลัย และเป็นการวิจัยที่สามารถเชื่อมการปฏิบัติงานทั้งสามด้านของครู คือ งานด้านการเรียนการสอน งานวิจัยและงานปรับปรุงและพัฒนางานให้ประสานสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียว และช่วยให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย ในการนี้ได้มอบหมายให้ รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แคมมณี และคณะ เป็นผู้ดำเนินการจัดทำข้อมูลเสนอชุดโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (basic education) ทั้งหลาย ได้ร่วมมือกับพัฒนาโรงเรียน / สถานศึกษาทั้งระบบ (Whole school development) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน (area – based development) โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory action research)

ชุดโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามข้อเสนอโครงการ ประกอบด้วย โครงการย่อย ๆ ประมาณ 60 โครงการ และเพื่อให้โครงการสามารถพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชนได้อย่างยั่งยืน โครงการจึงควรเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ระหว่างนักวิจัย 4 ระดับ คือ (1) นักวิจัยระดับสถาบัน ได้แก่ คณาจารย์ของสถาบัน ครูศึกษาหรือองค์กร / หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจากภาครัฐหรือเอกชน (2) นักวิจัยระดับพื้นที่ ศึกษาในเทศกัจังหวัดหรืออำเภอ (3) นักวิจัยระดับโรงเรียน / สถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียน / สถานศึกษา และ (4) นักวิจัยอิสระ ได้แก่ บุคคลที่มีความสนใจในเรื่องการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นผู้ที่อยู่ใน และนอกสาขาวิชาการศึกษา โดยโครงการอาจริเริ่มและนำเสนอโดยนักวิจัยระดับใดก็ได้แต่คณะนักวิจัยควรประกอบด้วยนักวิจัยทั้ง 4 ระดับ

ในการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทั้ง 4 ระดับให้ร่วมกันพัฒนาโรงเรียน / สถานศึกษาที่ ให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม จำเป็นต้องอาศัยกลุ่มบุคคลที่ ทำหน้าที่วางแผนการดำเนินงานจัดเตรียมงานและประสานงานให้การดูแลติดตามและช่วยเหลือ การดำเนินงานของโครงการต่างๆ โดยเฉพาะการดำเนินงานในขั้นต้น คณะผู้ประสานงานชุด โครงการวิจัยและพัฒนาดังกล่าว จำเป็นต้องมีการวางแผนและจัดเตรียมงานให้พร้อมที่จะให้ การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนและคณะนักวิจัยทั้ง 60 โครงการ ซึ่งงานที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดกรอบแนวคิดและรายละเอียดที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาและดำเนินงานโครงการวิจัย และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินความสำเร็จของโครงการ รวมทั้งการพัฒนาสื่อและเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับใช้ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำ และดำเนินงานโครงการ ฯ ซึ่งการที่จะจัดทำสิ่งต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นให้ได้ดีและเกิดประโยชน์ อย่างแท้จริงนั้นจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานอัน ได้แก่ ข้อเท็จจริง ข้อความรู้และข้อมูลเชิง ประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมากระแสของการปฏิรูปการศึกษาได้ส่งผลให้โรงเรียน / สถาน ศึกษา เริ่มต้นตัวที่จะปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โรงเรียน / สถานศึกษาที่มีความพร้อมโดยเฉพาะ โรงเรียน / สถานศึกษาที่มีผู้นำที่มีความเข้าใจมีวิสัยทัศน์และฉับไว และโรงเรียน / สถานศึกษาที่มี ครูผู้นำซึ่งเป็นต้นแบบของการพัฒนาได้ต่างก็พยายามปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้ แสวงหายุทธวิธีในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และดำเนินการพัฒนาไปตามกำลังความสามารถ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์มากน้อยแตกต่างกันไป โรงเรียนดังกล่าวมีกระจายอยู่ทุกสังกัดในบริบทที่ แตกต่างกันไปและนับได้ว่าเป็นโรงเรียนผู้นำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่น่าจะมีการศึกษาเจาะลึก

ให้เห็นองค์ประกอบ / ปัจจัยและกระบวนการสำคัญ ๆ (critical process) ที่ช่วยให้การพัฒนาประสบผลสำเร็จรวมทั้งอุปสรรคปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในกระบวนการพัฒนาและวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหาและเผชิญสถานการณ์ ส่วนโรงเรียนที่มีการพัฒนาไปตามปกติก็ควรได้รับการศึกษาดูด้วยเช่นกันเพื่อให้เห็นภาพรวมของโรงเรียนทั้งหมด

ข้อมูลทั้งหมดนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในการกำหนดกรอบแนวคิดและดัชนีชี้วัดความสำเร็จของโครงการวิจัยและพัฒนา ยังเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้วิจัยที่สนใจจะดำเนินการวิจัยและพัฒนา ตามโครงการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และเป็นประโยชน์โดยตรงต่อ โรงเรียน / สถานศึกษา จำนวนมากทั่วประเทศที่จำเป็นต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ 2542 อีกด้วย

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน / สถานศึกษาเพื่อทำการศึกษาเจาะลึกให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ดังกล่าวข้างต้นและได้คัดเลือกโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้อง ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดอำนาจเจริญ ที่สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 กระทรวงมหาดไทย ให้เป็นกรณีศึกษาในการวิจัยนี้

ตอนที่ 1 : การดำเนินการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาแนวคิด/กระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้งโรงเรียน

1.1.2 เพื่อศึกษายุทธวิธี การเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.1.3 เพื่อศึกษายุทธวิธี/กระบวนการ/วิธีการ สำคัญของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้

1.1.4 เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน

1.1.5 เพื่อศึกษาปัญหา / อุปสรรคและความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง

1.1.6 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ/ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารายกรณี (case study) ซึ่งในวิธีการศึกษา สัมภาษณ์เจาะลึก (indepth interview) และ / หรือ การจัดกลุ่มสนทนา (Focus group) รวมทั้งการสอบถามและการศึกษาเอกสาร รายละเอียดการดำเนินการในด้านต่างๆ มีดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้อง จ.อุสมานาจเจริญ สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 กระทรวงมหาดไทย โดยประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลดังนี้

- 1) ผู้บริหารโรงเรียน คือ ครูใหญ่ 1 คน และผู้ช่วยครูใหญ่ 1 คน
- 2) ครู/ผู้สอน 11 คน
- 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6
- 4) ผู้ปกครองนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องจากชุมชน

1.2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในปีการศึกษา 2543 ซึ่งได้แก่ บุคลากรดังต่อไปนี้

- 1) ครูใหญ่ 1 คน และผู้ช่วยครูใหญ่ 1 คน
- 2) ครู ประกอบด้วย

(1) ครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 คน ได้จากการ

สุ่มอย่างง่าย

(2) ครูผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 8 คน

(3) ครูที่แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน

จำนวน 5 คนในวิชา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต วิชาละ 1 คน

3) นักเรียน ประกอบด้วย

(1) นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 24 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่ายตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป จำแนกตามระดับชั้น ระดับชั้นละประมาณ 6 คนเป็นนักเรียนเก่ง กลางและอ่อน ประเภทละ 2 คนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4, 5, และ 6

(2) นักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ หลังผู้วิจัยสังเกตการสอนในห้องเรียน ห้องละ 3 คน รวมสัมภาษณ์นักเรียนทั้งหมด 9 คน

4) ผู้ปกครองจำนวน 6 คน และผู้เกี่ยวข้องจากชุมชน 1 คน โดย
ได้จากการสุ่มอย่างง่าย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และ
แบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียน

1) แบบสอบถาม มี 2 ชุด คือ

1.1) แบบสอบถามครูเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

1.2) แบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

แบบสอบถามข้างต้นมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด ร่วมกับแบบประเมินค่า

สร้างโดยคณะวิจัย

2) แบบสัมภาษณ์ มี 3 ชุด คือ

2.1) แบบสัมภาษณ์นักเรียนเรื่องกระบวนการเรียนรู้

2.2) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/ครู เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

2.3) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเรื่องกระบวนการเรียนรู้

3) แบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

4) แบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียน

ในการพัฒนาเครื่องมือดังกล่าวผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนตามลำดับต่อไปนี้

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือวิจัยแต่ละชุด

3) สร้างเครื่องมือฉบับร่างตามกรอบแนวคิด แล้วนำมาประชุมเพื่อปรับปรุง

แก้ไขจำนวน 6 ครั้ง จนได้เครื่องมือวิจัยที่มีความตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

4) นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแล้วมาจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

สำหรับแบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียนนั้น คณะผู้
วิจัยจำนวน 5 คน ผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมทั้งหมด 6 คน ได้นำไปทดลองใช้ในโรงเรียนราชวินิต (ประถม
ศึกษา) โดยสังเกตการเรียน การสอนของครูและนักเรียนพร้อมกัน จากนั้นนำผลการบันทึกของผู้
วิจัยแต่ละคนมาวิเคราะห์เพื่อดูความสอดคล้อง โดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

1) การบันทึกเหตุการณ์และข้อมูลตรงตามความเป็นจริง

2) ข้อมูลที่สังเกตและบันทึกได้ตรงกันอย่างน้อย 70%

3) การตีความหมายข้อมูล/การแปลผลข้อมูลสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่

ผลพบว่าความสอดคล้องในการสังเกตของคณะผู้วิจัยเป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว แสดงว่าคณะผู้วิจัยมีความตรงในการใช้แบบบันทึกการสังเกตการณ์ดังกล่าว

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ทำความรู้จัก สร้างความสัมพันธ์กับคณะผู้บริหารโรงเรียนและครู
- 2) สืบหาข้อมูลทางกายภาพของโรงเรียน และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน
- 3) แจกแบบสอบถามครู และแบบสอบถามนักเรียน
- 4) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและกรรมการบริหารสถานศึกษาที่มาจากชุมชน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) และอัดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ไว้ หรือมีผู้ช่วยในการบันทึกข้อมูล

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) นำข้อมูลจากแบบสอบถามครูและนักเรียนในส่วนที่เป็นปลายเปิดมาวิเคราะห์และประมวลผลเป็นความเรียง
- 2) นำข้อมูลจากแบบสอบถามครูและนักเรียนในส่วนที่เป็นการประเมินค่ามาหาค่าเฉลี่ยและตีความหมาย
- 3) นำข้อมูลจากเอกสารและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมาวิเคราะห์ โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล และประมวลข้อมูลประเภทเดียวกันไว้ด้วยกัน
- 4) สร้างกรอบในการประมวลข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยสรุปได้ดังนี้
 - 4.1) บริบทของโรงเรียน
 - 4.2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน
 - แนวคิด/กระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้
 - ยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - ยุทธวิธี/วิธีการ/กระบวนการสำคัญ ๆ ของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จ / เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน
 - สภาพความสำเร็จของโรงเรียนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - ปัญหา/อุปสรรคและความต้องการของโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4.3) สรุปองค์ประกอบ/ปัจจัยสำคัญ ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4.4) อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ

5) ประมวลข้อมูลที่ได้จากเอกสารการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน และสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (analysis induction) โดยมีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบสามเส้า ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) ในการสรุปข้อมูล กล่าวคือ มีการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้ทั้งจากการสอบถาม สัมภาษณ์ การสังเกตและ/หรือจากหลักฐานเอกสารต่าง ๆ และนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบที่กำหนด

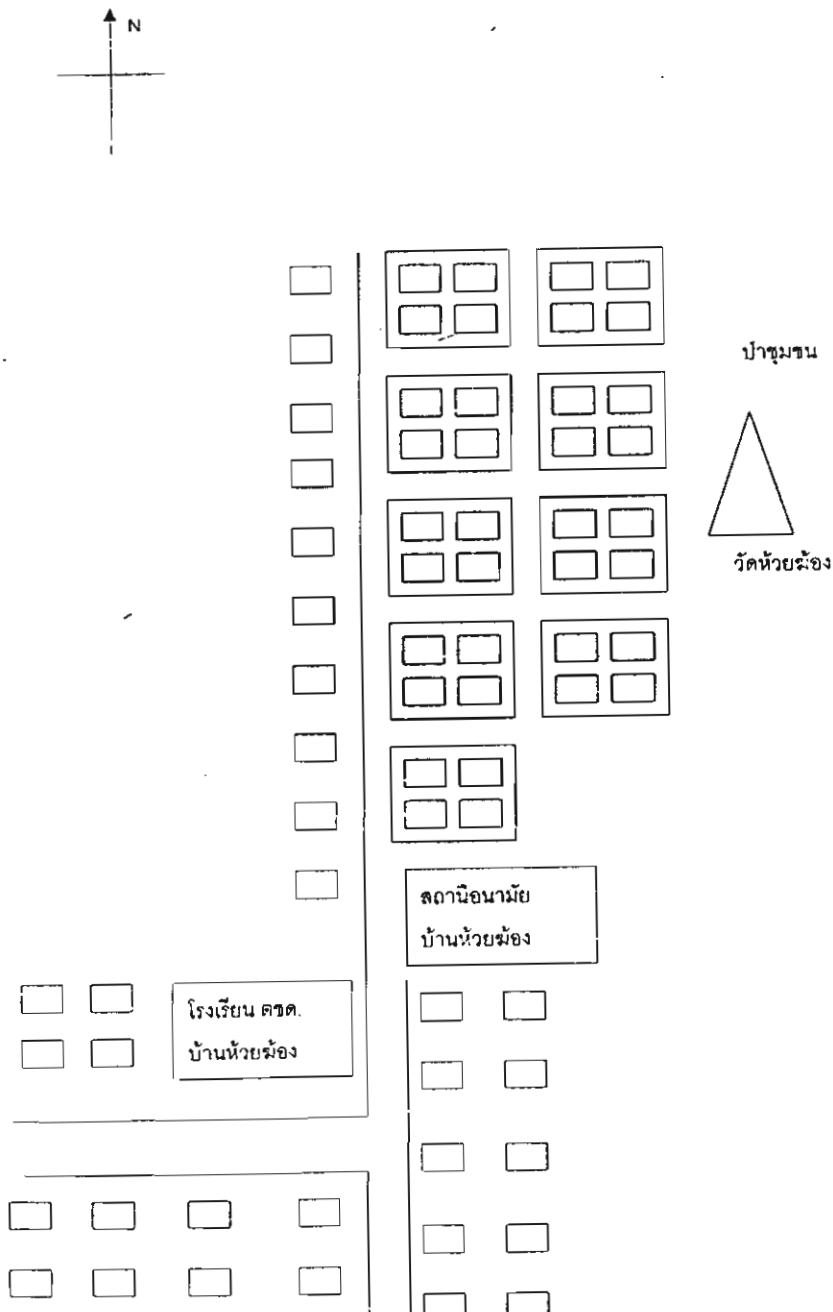
ตอนที่ 2 : ผลการวิจัย – กรณีศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน

2.1 บริบทของโรงเรียน

2.1.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้อง ตั้งอยู่บ้านห้วยฆ้อง หมู่ที่ 5 ตำบลปากอ อำเภอนานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญ มีพื้นที่ทั้งหมด 17 ไร่ 3 งาน 33 ตารางวา พิกัดวีธี 955690 ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอนานูมานไปทางทิศเหนือ 28 กิโลเมตรและห่างจากจังหวัดอำนาจเจริญ 44 กิโลเมตร ซึ่งแสดงดังนี้

แผนผังที่ 1 แสดงบริเวณหมู่บ้านห้วยฆ้อง

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านห้วยฆ้อง

ปีพ.ศ 2521 ราษฎรจากบ้านพุทธรักษา อพยพเข้ามาอาศัย ต่อมา มีราษฎรจากบ้านหนองไสน้อยอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มจึงจัดตั้งเป็นหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2530 พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มที่ดอนเล็กน้อย หมู่บ้านอยู่ห่างจากที่ทำการอำเภอขานูมาน ประมาณ 28 กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดอำนาจเจริญ ประมาณ 44 กิโลเมตร การคมนาคมในหมู่บ้านเป็นถนนหินลูกรังสามารถใช้การได้ตลอดปี หมู่บ้านนี้มีจำนวนครัวเรือน 196 ครัวเรือน ทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ มีประชากร 1,030 คน เป็นชาย 517 คน และ หญิง 513 คน ประชากรประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ รับจ้างใช้แรงงานต่างจังหวัดบางฤดูกาล ปัญหาของหมู่บ้าน คือ ประชากรส่วนใหญ่ยากจน ขาดความสามัคคีในหมู่คณะ ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง (พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นที่ป่าสงวนแห่งชาติ) และขาดความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง มีผู้นำหมู่บ้านคือ กำนัน นายสุที ศรีด้วง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 คือ นายสุที ศรีด้วง (กำนัน ทำหน้าที่) และผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านห้วยกระแสน นายคำตัน สังฆวัตร มีหมู่บ้านใกล้เคียง ได้แก่ 1) บ้านห้วยกระแสน หมู่ที่ 7 ตำบลปากก้อ อำเภอขานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญ ผู้ใหญ่บ้านคือ นายคำตัน สังฆวัตร มีจำนวนครัวเรือน 94 ครัวเรือน ประกอบด้วยประชากร จำนวน 386 คน เป็นชาย 203 คนและหญิง 183 คน 2) บ้านหนองแมงคา หมู่ที่ 3 ตำบลปากก้อ อำเภอขานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญ ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายบุญโฮม สุธาศิริ โดยมีจำนวนครัวเรือน 146 ครัวเรือน และมีประชากร จำนวน 851 คน เป็น ชาย 435 คน หญิง 416 คน 3) บ้านโสกกระแตหมู่ที่ 8 ตำบลโคกก่ง อำเภอขานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญ ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายณรงค์ อ่อนนิมมีจำนวนครัวเรือน 120 ครัวเรือน ประกอบด้วยประชากร จำนวน 476 คน เป็นชาย 257 คนและหญิง 219 คน 4) บ้านหนองไสน้อย ประกอบด้วยหมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 6 ตำบลหนองข่า อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งหมู่ที่ 9 ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายอรุณ ไผ่กาญจน์ มีจำนวนครัวเรือน 117 ครัวเรือน โดยมีประชากร จำนวน 602 คน เป็น ชาย 299 คนและหญิง 303 คน ส่วนหมู่ที่ 6 ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายอารี สว่างเนตร มีจำนวนครัวเรือน 178 ครัวเรือน โดยมีประชากรจำนวน 908 คน เป็นชาย 473 คนและหญิง 435 คน

โดยสรุปโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้องมีหมู่บ้านในเขตบริการ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยฆ้องและบ้านห้วยกระแสน หมู่บ้านที่อยู่ใกล้คือหมู่บ้านห้วยกระแสน ระยะทาง 3 กิโลเมตร เด็กเดินทางมาโรงเรียนด้วยการใช้รถจักรยาน 2 ล้อ (ได้รับพระราชทาน) ใช้เวลาประมาณ 30 นาที โรงเรียนในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติที่อยู่ใกล้เคียงซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมทั้งสองแห่งคือ โรงเรียนบ้านหนองแมงคา ระยะทาง 4 กิโลเมตร และโรงเรียนบ้านหนองไสน้อย ระยะทาง 6 กิโลเมตร เด็กสามารถไปเรียนต่อได้สะดวก ปัจจุบันโรงเรียนเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 ห้องเรียน มีนักเรียน 260 คน ลดลงจาก

ปีการศึกษาที่แล้วจำนวน 3 คน เนื่องจากย้ายติดตามผู้ปกครองไปอยู่ที่อื่นแต่แนวโน้มในอนาคตเด็กนักเรียนจะเพิ่มขึ้น เพราะเด็กอายุ 0 – 3 ปี มีจำนวนเพิ่มขึ้น จากการเสด็จเยี่ยมของใต้ฝ่าละอองพระบาทครั้งก่อน เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2542 ได้มีพระกระแสที่สำคัญคือ ให้ขายผลผลิตไข่ไก่ให้กับ รร.ตชด.บ.ปาก่อ โรงเรียนได้ดำเนินการตามพระกระแส โดยขายผลผลิตไข่ไก่ให้กับ รร.ตชด.บ.ปาก่ออย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 7 ครัวเรือน จำนวน 86 คน เนื่องจากครอบครัวขยายขึ้น รายได้ประชาชนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 9,000 บาท ต่อครอบครัวต่อปีและหน่วยงานได้มีการส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎรด้านการเกษตร ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ปัญหาสำคัญของประชาชนคือ ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

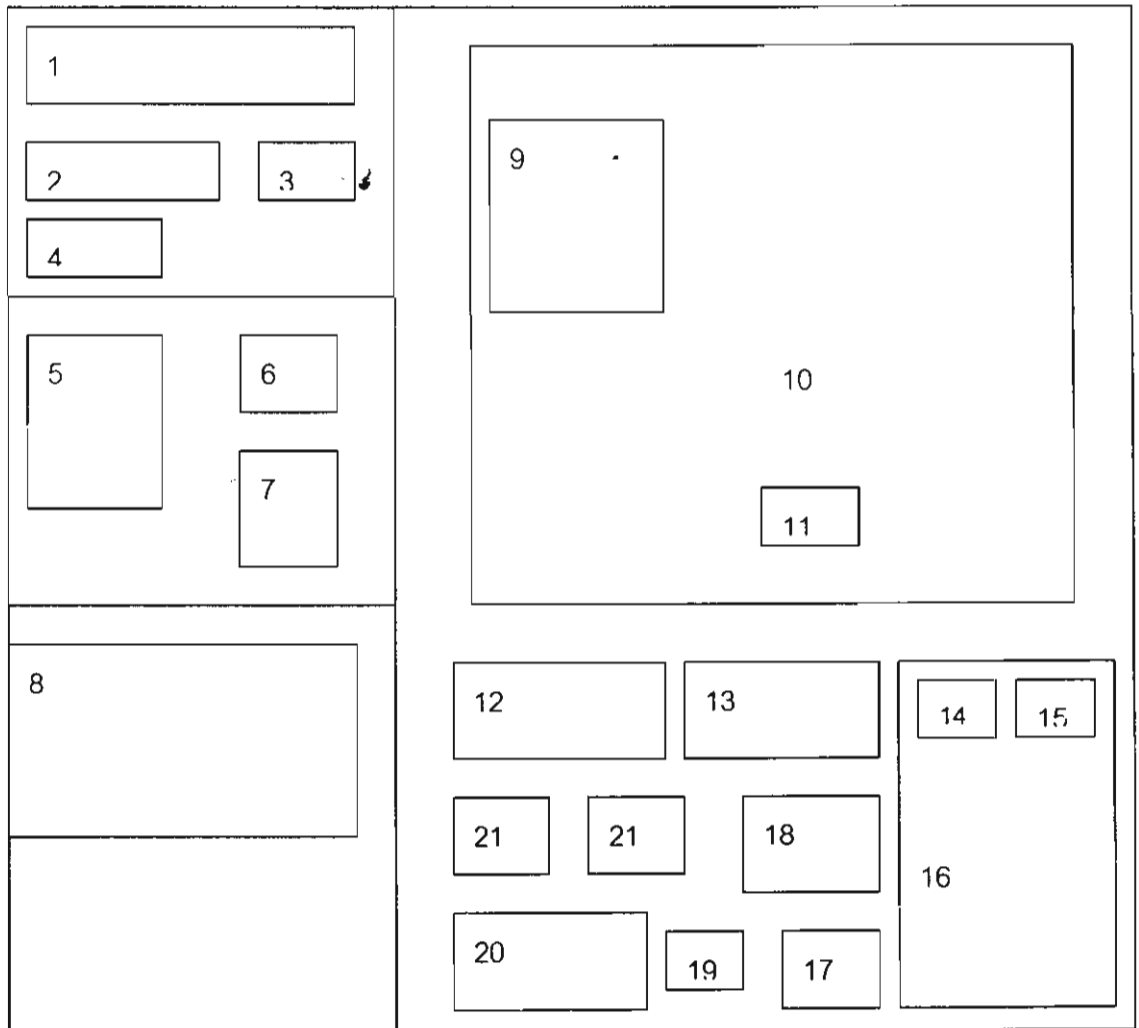
๔

ผลการดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริ โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ปัจจุบันโรงเรียนไม่มีเด็กขาดสารอาหารแต่อย่างใด มีเด็กน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.76 คน สถิติน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 5 ปี ย้อนหลังมีสถิติลดลงทุกปี ยกเว้นในปีนี้มีสถิติเพิ่มขึ้นเล็กน้อย สาเหตุเนื่องจากเป็นเด็กนักเรียนย้ายมาเข้าใหม่เพิ่มขึ้น 2 คน เป็นอยู่เดิม 11 คน เพราะเป็นจากกรรมพันธุ์และนักเรียนเป็นโรคประจำตัว โดยโรงเรียนได้เฝ้าระวังนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์อย่างใกล้ชิดประกอบอาหารเข้าเพิ่มอีก 1 มื้อให้เต็มมวันละ 3 แก้วและให้ความรู้ด้านโภชนาการแก่ผู้ปกครอง จากผลการดำเนินงานดังกล่าวซึ่งโรงเรียนนำร่องในการเลี้ยงสัตว์แบบยั่งยืนและผสมผสาน การเลี้ยงไก่ไข่, ปลา และเป็ดเทศ โรงเรียนมีทุนดำเนินการหลังจากเลี้ยงรุ่น 1/1 จำนวน 201,006 บาท ปัจจุบันโรงเรียนกำลังเลี้ยงรุ่น 1/2 ไก่ไข่ จำนวน 400 ตัว เป็ดเทศ จำนวน 40 ตัว ปลากินพืช จำนวน 16,000 ตัว

โรงเรียนมีการประกอบอาหารเลี้ยงกลางวันครบ 5 มื้อต่อสัปดาห์ มีการจัดทำเมนูอาหาร โดยมีผู้ปกครองนักเรียนจัดเวรมาประกอบอาหารกลางวัน ปริมาณอาหารที่ประกอบเลี้ยงโดยเฉลี่ยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 ดังนี้ เนื้อสัตว์ 46.65 กรัมต่อคนต่อมื้อ, ผัก 90.86 กรัมต่อคนต่อมื้อ, ผลไม้ 76.29 กรัมต่อคนต่อมื้อ, ถั่วเมล็ดแห้ง 7.28 กรัมต่อคนต่อมื้อ สาเหตุที่ทำอาหารประเภท ผัก, ผลไม้และถั่วเมล็ดแห้งได้ต่ำกว่าเกณฑ์เนื่องจาก โรงเรียนมีพื้นที่การเพาะปลูกจำนวนน้อยโรงเรียนได้แก้ปัญหาโดยจัดหาเพิ่มเติมจากการจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณอาหารกลางวันและดำเนินการปลูกถั่วเมล็ดแห้งเพิ่มเติมโดยใช้พื้นที่ของผู้ปกครองนักเรียนและกองร้อยปฏิบัติการ

ลักษณะบริเวณโรงเรียนมีทั้งส่วนที่เป็นอาคารเรียน เรือนเพาะชำ บ่อเลี้ยงปลาและอื่นๆที่สำคัญดังแสดงจากแผนผังต่อไปนี้

แผนผังที่ 2 แสดงบริเวณโรงเรียน

1. สระน้ำ	8. สวนกล้วย	15. ห้องพยาบาล
2. โรงเลี้ยงไก่	9. สนามวอลเลย์บอล	16. สนามเด็กเล่น
3. ที่เพาะเห็ด	10. สนามกีฬา	17. บ้านพักครู
4. คอกหมู	11. เสาธง	18. สวนสมุนไพร
5. แปลงผัก	12. อาคาร 2	19. ห้องส้วม
6. บ่อปลาตุ๊ก	13. อาคาร 1	20. โรงอาหาร
7. บ่อน้ำใช้	14. ร้านสหกรณ์	21. ที่เก็บน้ำ

สำหรับห้องเรียนมีทั้งหมด 7 ห้อง สภาพห้องเรียนมีบอร์ด/ป้ายนิเทศ กระดานดำ มีภาพ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เหนือกระดานดำ มีการตกแต่งด้วยรูปภาพ มีที่แขวนและเก็บของ เด็กในห้องเรียน มีโต๊ะเก้าอี้สำหรับเด็กและครู นอกจากนี้ยังสามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามสถานที่ต่างๆของบริเวณโรงเรียน เช่น โรงอาหาร ได้ต้นไม้ แปลงเกษตร ครูและนักเรียนจะช่วยกันดูแล โดยแบ่งให้นักเรียนเป็นคนดูแลความสะอาดห้องเรียน ในชั้นเรียนมีหนังสือหรือนิทาน แสงสว่าง พอเพียงและการถ่ายเทอากาศดี ผลงานของนักเรียนจัดแสดงทั้งในห้องเรียนเป็นบางส่วน และ บางส่วนจัดแสดงในโรงเรียนบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ครูให้ความสนใจสนทนากับนักเรียน จัดกิจกรรม ที่สนุกและท้าทายให้นักเรียนและชมเชยนักเรียน ส่วนปัญหาที่พบ คือ ขนาดของห้องเรียนไม่ เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ขาดวัสดุอุปกรณ์และขาดงบประมาณ

ห้องบริการอื่นๆ เช่น ห้องสมุด มีขนาดพอเหมาะความสะอาดปานกลาง ประเภทของ หนังสือส่วนใหญ่จะเป็นประเภทหนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านเสริมไม่ค่อยมีและการจัดหมวดหมู่ หนังสือยังไม่ดีเท่าที่ควร ห้องพยาบาล สถานที่จำกัด แสงสว่างพอเพียง เสียงไม่รบกวนและความ สะอาดปานกลาง โรงอาหารจะอยู่หลังอาคารเรียนมีขนาดเพียงพอกับจำนวนนักเรียน แสงสว่าง เพียงพอความสะอาดปานกลาง ทางโรงเรียนจะจัดเลี้ยงอาหารกลางวัน โดยจะนำวัตถุดิบจาก โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันมาประกอบเลี้ยงเป็นบางส่วนและ มีผู้ปกครองมาประกอบ อาหารให้ โดยครูที่รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันได้จัดแบ่งเวรให้ผู้ปกครองเป็นคุ่มๆหมุน เวียนกันมาตามวันที่ได้รับมอบหมายจะใช้โรงอาหารเป็นสถานที่ประกอบอาหารเพราะสะดวกต่อ การทำและการจัดเก็บอุปกรณ์ โดยมีการบริการตักอาหารใส่จานหลุมให้มีปริมาณและคุณค่าทาง โภชนาการที่พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน 4 คน แหล่งทุนในการจัดอาหารจะได้จากงบประมาณ อาหารกลางวันและจะมีนมให้สำหรับนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ห้องน้ำมีจำนวน 10 ห้อง ขนาดพอดี มีแสงสว่างดีและความสะอาดปานกลาง โรงเก็บของอยู่ติดกับบริเวณแปลงเกษตร มี ขนาดพอดีแสงสว่างดีมาก ความสะอาดปานกลางมีที่ทิ้งขยะไม่มีห่อขยะ ส่วนเครื่องเล่นสนาม และสนามกีฬาถึงจะเก่าอยู่บ้างแต่ก็อยู่ในสภาพดี กีฬามีหลายประเภทเช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล ซึ่งมีความเพียงพอต่อความต้องการใช้

2.1.2 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้อง เดิมตั้งอยู่บ้านห้วยฆ้อง ตำบลโคกก่ง อำเภอนามน จังหวัด อุบลราชธานี พิกัด วรช 955690 ปี พ.ศ. 2536 กระทรวงมหาดไทยประกาศจัดตั้งอำเภอนามนเป็นจังหวัดอำนาจอธิปไตย ดังนั้นที่ตั้งของโรงเรียนจึง

เปลี่ยนใหม่เป็นบ้านห้วยฮ่อง หมู่ที่ 5 ตำบลปากอ อำเภอนามน จังหวัดอำนาจเจริญ ห่างจากอำเภอนามนประมาณ 28 กิโลเมตร เดิมเด็กนักเรียนในหมู่บ้านไปเรียนที่โรงเรียนบ้านหนองไผ่น้อย ซึ่งระยะห่างจากหมู่บ้าน 6 กิโลเมตร การสัญจรไปมาลำบากมาก ตลอดจนแนวทางก็เป็นป่าทึบไม่ปลอดภัย ราษฎรในหมู่บ้านจึงร้องขอไปยังกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต 3 (กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 ในปัจจุบัน) ให้จัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น พันตำรวจเอกฉัตรพล คัดโนภาส ผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต 3 ในขณะนั้นจึงมีหนังสือขออนุมัติจัดตั้ง โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฮ่องไปยัง พลตำรวจตรีวชิรชัย สุริยกุล ณ อยุธยา ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 2 และได้รับอนุมัติให้จัดตั้งจากกรมตำรวจ เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2529 โดยคณะกรรมการหมู่บ้านได้จัดสรรที่ดินสาธารณะประโยชน์จำนวน 17 ไร่ 3 งาน 33 ตารางวา ให้เป็นที่ตั้งโรงเรียนและสร้างอาคารเรียนชั่วคราวเปิดทำการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 มีนักเรียน 89 คน ครูตำรวจตระเวนชายแดนจำนวน 6 นาย โดยมีนายดาบตำรวจวีระชัย สารคำ เป็นครูใหญ่คนแรก

พ.ศ. 2531 ชมรมผู้บังคับบัญชาลูกเสือรถไฟมักกะสันร่วมกับคณะครูและราษฎรในหมู่บ้านร่วมกันสร้างอาคารเรียนถาวร 1 หลัง

พ.ศ. 2537 กรมประมงได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุนก่อสร้างอาคารเรียนจำนวน 122,000 บาท ซึ่งก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2537 ขนาดเนื้อที่ 2 ไร่

พ.ศ. 2539 คณะครูและราษฎรในหมู่บ้าน ร่วมกันบริจาคเงินสร้างอาคารสหกรณ์และเรือนพยาบาลและในปีเดียวกันอธิบดีกรมการขนส่งทางบกได้บริจาคเงินสร้างอาคารเรียนชั้นเดียว ขนาด 8 เมตร x 40 เมตร ห้องเรียน มูลค่า 750,000 บาท ชื่ออาคาร " กาญจนภิเษก " ได้ทำพิธีรับมอบอาคารเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2540 กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 ได้ดำเนินการก่อสร้างโรงอาหารจำนวน 1 หลัง ขนาด 6 เมตร x 18 เมตร

นอกจากทำการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว โรงเรียนยังได้ดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 7 โครงการดังนี้

1. โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
2. โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน
3. โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา
4. โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์

5. โครงการส่งเสริมสหกรณ์
6. โครงการฝึกอาชีพ
7. โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เมื่อปี พ.ศ. 2539 โรงเรียนได้ดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริเพิ่มขึ้นอีก 1 โครงการ คือ โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2534 และ 27 ธันวาคม 2542 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยี่ยมโครงการตามพระราชดำริและทอดพระเนตรกิจกรรมของโรงเรียน เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2543 กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่จากสำนักงานธนารักษ์ จังหวัดอำนาจเจริญ ได้มาสำรวจจริงวัดที่ดินของโรงเรียนเพิ่มขึ้น เป็นที่ดินที่ราชพัสดุมีจำนวนเนื้อที่ทั้งหมด 19 ไร่ 77 ตารางวา

ปัจจุบันโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้อง สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 ทำการสอนตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนชาย 130 คน นักเรียนหญิง 129 คน รวม 259 คน ครูตำรวจตระเวนชายแดน 12 คน โดยมีร้อยตำรวจโทเฉลิมพล เข้มทอง เป็นครูใหญ่

ปรัชญาโรงเรียน เรียนดี เกษตรเด่น เน้นคุณธรรม

2.1.3 บุคลากรของโรงเรียน

ผู้บริหารคนปัจจุบันคือ ร.ต.ท.เฉลิมพล เข้มทอง อายุ 43 ปี จบประกาศนียบัตรการศึกษา (ปกศ.) ทำงานหมวดแนวหน้า 4 ปี ในปี 2527 เป็นครูตชด.ครั้งแรกที่โรงเรียนบุญธรรม – บุญพริ้ง จ. อุตรดิตถ์ ในปี 2536 เป็นผู้นำทางการบริหาร ได้รับโล่เป็นผู้บริหารดีเด่นปี 2538 และ 2543 (โดยเฉพาะด้านเกษตรกรรม) เป็นผู้ที่สนใจด้านวิชาการ การปฏิรูปการศึกษา สอบเป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร ทำหน้าที่ครูใหญ่ รร.ตชด.บ้านห้วยฆ้อง ปี 2539 ถึงปัจจุบัน บุคลิกภาพมีลักษณะเป็นผู้นำและไม่ค่อยพูด มีความสัมพันธ์กับครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เป็นอย่างดี ครูในโรงเรียนมีจำนวนทั้งหมด 12 คน ชาย 10 คน หญิง 2 คน โดยจำแนกดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนบุคลากรในโรงเรียนจำแนกตามคุณวุฒิและงานที่ได้รับมอบ

ลำดับที่	ยศ	ชื่อ - ชื่อสกุล	คุณวุฒิ	งานที่ได้รับมอบ
1	ร.ต.ท	เฉลิมพล เข้มทอง	ป.กศ.	ครูใหญ่/บริหารงานโครงการตามพระราชดำริทุกโครงการ
2	ด.ต	พิทยา ศรีทัพไทย	ป.กศ.	ประจำชั้นป.3 และ/โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3	ด.ต.	ธีระศักดิ์ ศรีจันทร์	ม.ศ 3	โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์
4	จ.ส.ต	บริสุทธิ์ หนูดี	ม.ศ 3	ประจำชั้น ป.4 /โครงการฝึกอาชีพ
5	จ.ส.ท	สวาท ศิริทิพย์	น.บ	โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน (สัตว์)
6	จ.ส.ต	พรชัย เลี้ยงหวาน	ม.ศ 5	โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน (พืช)
7	จ.ส.ต	แสนสุข คนขยัน	อ.ศศ.	ประจำชั้น ป.2/โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา
8	ส.ต.อ.	ทรงค์ ปัดนา	ค.บ	ประจำชั้น ป. 6 / โครงการส่งเสริมสหกรณ์ในโรงเรียน
9	ส.ต.ท	ฉลาด อุนาภาค	ป.กศ สูง	ประจำชั้นป. 5 / โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน
10	ส.ต.ต	ชรินทร์ ภิญโญ	ม. 6	โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
11	พลฯ	หญิง สุธาสินี เสริมสุข	ศศ.บ	ประจำชั้น ป.1 / โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา
12	พลฯ	หญิง ชันญธิดา ดำงาม	ม. 6	ประจำชั้นเด็กเล็ก / โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยและเด็กในถิ่นทุรกันดาร

นักเรียนมีจำนวนทั้งหมด 259 คน เป็นชาย 130 คนและหญิง 129 คน จำแนกเป็นระดับชั้นได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนนักเรียนจำแนกตามเพศและระดับชั้น

ลำดับที่	ชั้นประถมศึกษา	จำนวนนักเรียน		รวม
		ชาย	หญิง	
1	เด็กเล็กก่อนวัยเรียน	10	23	33
2	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	19	17	36
3	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	28	15	43
4	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	13	18	31
5	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	22	17	39
6	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	23	22	45
7	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	15	17	32
รวม		130	129	259

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนเฉลี่ยร้อยละของคะแนนทดสอบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในกลุ่ม จำนวน 12 โรงเรียน ปีการศึกษา 2540 –2542

ลำดับที่	กลุ่มวิชา	คะแนนเฉลี่ยร้อยละในแต่ละปีการศึกษา		
		2540	2541	2542
1	กลุ่มทักษะภาษาไทย	68.72	74.15	72.84
2	กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์	71.31	67.23	67.42
3	กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	64.24	70.94	72.34
4	กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	73.54	76.97	77.65
5	กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ	73.75	76.71	78.69

2.1.4 การบริหารงานของโรงเรียน

โรงเรียนได้วางแผนดำเนินการบริหารโรงเรียนโดยแบ่งเป็นงานแต่ละ

ด้านดังนี้

1. ด้านการจัดการศึกษา

1.1 กระบวนการบริหารประกอบด้วย

1.1.1 งานวิชาการ

1.1.2 งานกิจการนักเรียน

๔ 1.1.3 งานบุคลากร

1.1.4 งานธุรการการเงินและครุภัณฑ์

1.1.5 งานอาคารสถานที่

1.1.6 งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน

1.2.1 งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

1.2.2 การทำแผนการสอนระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.2.3 การผลิตและการใช้สื่อ

1.2.4 การวัดผลและประเมินผล

1.3 ด้านกระบวนการนิเทศ

ในด้านการนิเทศนี้ผู้บริหารจะเป็นผู้นิเทศเอง

2. งานด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย

2.1 กลุ่มเด็กในโรงเรียน

2.2 กลุ่มแม่และเด็ก 0 – 3 ปี

3. งานด้านการผลิตทางการเกษตร

3.1 การปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการทำการเกษตร

3.2 การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

3.3 การปลูกพืชผักและผลไม้

3.4 กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์

3.5 กิจกรรมการประมง

4. งานด้านสหกรณ์และการฝึกอาชีพ

4.1 การฝึกอาชีพ

4.2 กิจกรรมสหกรณ์

2.2 แนวคิด / กระบวนทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

ก. ผู้บริหาร

ผู้บริหารเล่าว่าได้รับตำแหน่งและบริหารโรงเรียนนี้นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 ถึงปัจจุบัน สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ผู้บริหารบอกว่า “ก่อนการปฏิรูปการศึกษาครูเปรียบเสมือนแม่คนหาอาหารให้ลูกนกหลังปฏิรูปการศึกษาแม่คนและลูกนกช่วยกันหาอาหาร ” ซึ่งแม่คนและลูกนกเปรียบได้กับครูและนักเรียนที่แสวงหาความรู้นั่นเอง ในอดีตผู้บริหารคิดว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือ การอบรมให้ความรู้โดยบอกว่า “ ทำให้สามารถลืมตาได้ดี เป็นการสอนแบบนกแก้วนกขุนทอง ” ต่อมาในปัจจุบันได้เปลี่ยนแนวคิดนี้ การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ตัวอย่างเช่น การทำ portfolio ซึ่งสถาบันราชภัฏได้มาอบรมให้ การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น เมื่อเห็นที่ดักปลาที่सानโดยชาวบ้านแล้วก็มีแนวคิดที่จะให้มาสอนนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ตามแนวคิดดังกล่าว ผู้บริหารคิดว่า ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น

ข. ครู

ครูส่วนมากให้ความเห็นโดยสรุปคือ ในอดีตก่อนปีพ.ศ. 2540 การจัดการเรียนการสอนยังไม่เน้นอย่างจริงจัง การอบรมสื่อการเรียนการสอนยังเน้น ครูยังไม่ค่อยเข้าใจเพราะไม่มีการบังคับว่าต้องอบรมแต่ในปัจจุบันมีการตื่นตัวกันมากขึ้น การอบรมในเรื่องต่างๆมีมากขึ้น เช่น การเรียนการสอน วิธีสอน สื่อ เทคนิคการสอน ซึ่งจัดอบรมในช่วงปิดเทอมโดยสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงมีมากในช่วงที่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พศ. 2542 แต่ครูก็ยังไม่ค่อยเข้าใจอย่างชัดเจน พฤติกรรมของครูจึงยังไม่เปลี่ยนแปลงเท่าใดนักแต่ก่อนครูจะสอนแบบหมุนตามระดับชั้น (สอนตามความถนัดของตนเอง) ต่อมาพบว่ามีปัญหา เช่น นักเรียนเรียนคณิตศาสตร์ไม่ต่อเนื่อง จึงให้มีการสอนประจำชั้น นอกจากนี้การสอนให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางทำได้ยากเพราะความไม่พร้อมของทรัพยากรทำให้ต้องสอนแบบเดิมเช่น ภาษาอังกฤษ นักเรียนใช้พจนานุกรมยังไม่เป็น ครูจะต้องบอกศัพท์ให้และนักเรียนส่วนใหญ่ยากจนไม่มีเงินเพียงพอที่จะซื้อพจนานุกรมใช้เอง ในทัศนะของครูนั้นการเรียนรู้คือให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง มีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงซึ่งวิธีการเรียนรู้คือการให้ท่องจำหรือให้ลงมือปฏิบัติเอง เช่น วิชาคณิตศาสตร์ทำผิดแล้วแก้ไขให้ถูก วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้นักเรียนทำการทดลองแล้วเกิดความรู้ใหม่ขึ้นแต่ปัญหา คือ มีอุปกรณ์น้อยไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนแต่ก็สามารถดัดแปลงวัสดุในท้องถิ่นนำมาใช้ได้ สมัยก่อนการเรียนรู้

จะเป็นแบบท่องจำ ปัจจุบันการเรียนเปลี่ยนไปจากเดิม นักเรียนจะเก่งขึ้นซึ่งก็พอใจ นักเรียนเรียนอย่างสนุกสนานแต่ก็มีบ้างที่อึดอัดเพราะเวลาดักเตือนนักเรียนแล้วจะไม่เชื่อฟังครู ซึ่งการจะให้ประสบผลสำเร็จตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ครูต้องเปลี่ยนแนวความคิดและพฤติกรรมโดยเฉพาะด้านพฤติกรรมการสอน เริ่มมีการให้เขียนแผนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งคณะครูทั้งหลายก็ไม่ได้ยึดติดใจในการต้องทำตาม – พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แต่อย่างไรก็ตามเพราะต้องค่อยเป็นค่อยไป ในส่วนของนักเรียนจะมีการใฝ่รู้มากขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับครูด้วย ซึ่งสังเกตจากที่นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้ามากและคิดว่าควรจะพัฒนาความสามารถของนักเรียนหลายๆด้าน ทั้งด้านวิชาการและกีฬา ครูพอใจการเรียนรู้ของนักเรียนในปัจจุบันซึ่งมีพฤติกรรมที่กล้าแสดงออก รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น ครู ชุมชน ในสภาพที่เป็นจริง มีการทำงานกลุ่มแต่ยังไม่ได้สร้างความรู้เอง โรงเรียนมีความรู้เรื่อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อยู่ในระดับพอใช้ ยังต้องมีการอบรมเพิ่มมากขึ้นซึ่งคาดว่าในอนาคตจะสามารถปฏิบัติได้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าวแต่ต้องอาศัยเวลา ความพร้อมและบุคลากรที่มีใจรักงานอย่างแท้จริง

เมื่อสอบถามครูเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อแนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำนวน 30 รายการ พบว่า ในปัจจุบัน ครูมีความเห็นด้วยกับแนวคิดต่างๆเพิ่มขึ้น จากอดีตก่อนปี พ.ศ. 2540 จากระดับน้อยเป็นระดับมาก 28 รายการ เช่น ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยลงมือกระทำ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การฝึกทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน การฝึกทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการวัดผลประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย เป็นต้น ส่วนอีก 2 รายการคือ การสร้างความใฝ่รู้ให้เกิดแก่ผู้เรียนและการให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ ครูมีความเห็นในระดับมากไม่แตกต่างจากความคิดเห็นในอดีต ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในช่วงก่อนและหลังปี พ.ศ. 2540

ข้อที่	แนวคิด	ในอดีตก่อนปี พ.ศ. 2540		ปัจจุบันหลังปี พ.ศ. 2540	
		ความคิด เห็น (x)	ความ หมาย	ความคิด เห็น (x)	ความ หมาย
	ท่านเห็นด้วยตามแนวคิดต่อไปนี้เพียงใด				
1	การสร้างความรู้ไม่ให้เกิดแก่ผู้เรียน	2.67	มาก	3.18	มาก
2	การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	1.67	น้อย	3.00	มาก
3	การให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลความรู้ด้วยตนเอง	1.89	น้อย	2.09	มาก
4	การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือกระทำ	2.33	น้อย	3.36	มาก
5	การให้ผู้เรียนใช้ความคิดทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.11	น้อย	2.81	มาก
6	การให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน	2.11	น้อย	3.27	มาก
7	การให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้	2.78	มาก	3.27	มาก
8	การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้และทักษะกระบวนการต่างๆที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิต	2.22	น้อย	3.18	มาก
9	การวิเคราะห์ปัญหาในการเรียนการสอน	1.89	น้อย	3.18	มาก
10	การคิดหรือแสวงหาแนวทางต่างๆมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน	2.22	น้อย	3.45	มาก
11	การนำแนวคิดแนวทางมาลงใช้จริงในห้องเรียน	2.33	น้อย	3.27	มาก
12	การสังเกตและเก็บข้อมูลการทดลองใช้	2.11	น้อย	2.91	มาก
13	การนำผลการทดลองมาใช้ในการวางแผนปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป	2.33	น้อย	3.18	มาก
14	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูและชุมชน	2.44	น้อย	3.45	มาก
15	การจัดหลักสูตรบูรณาการ	1.89	น้อย	2.82	มาก
16	การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	1.67	น้อย	3.09	มาก
17	การบูรณาการคุณธรรมและค่านิยมในวิชาต่างๆ	2.11	น้อย	2.73	มาก
18	การจัดหลักสูตรท้องถิ่น	1.78	น้อย	2.64	มาก
19	การจัดสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	2.33	น้อย	3.09	มาก
20	การฝึกทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน	2.44	น้อย	3.18	มาก
21	การฝึกทักษะการจัดการให้แก่ผู้เรียน	2.33	น้อย	3.18	มาก
22	การฝึกทักษะการเผชิญสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียน	2.22	น้อย	3.00	มาก
23	การฝึกทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน	2.33	น้อย	3.00	มาก
24	การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	2.22	น้อย	3.27	มาก
25	การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้	2.33	น้อย	3.18	มาก
26	การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้	1.88	น้อย	2.54	มาก
27	การส่งเสริมและให้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	2.22	น้อย	3.00	มาก
28	การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้	1.78	น้อย	2.90	มาก
29	การช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน	2.11	น้อย	2.73	มาก
30	การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย	2.22	น้อย	3.00	มาก

หมายเหตุ

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึง ครูเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ครูเห็นด้วยในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ครูเห็นด้วยในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ครูเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ค. นักเรียน

นักเรียนส่วนใหญ่ชอบเรียนแบบสนุก มีเกม มีกิจกรรมให้ทำด้วยตนเอง โดยครูไม่ต้องบอก มีบางคนบอกว่า “อยากอ่านหนังสือเอง โดยครูไม่ต้องพาอ่าน” และเพื่อนๆ ต้องช่วยกันครูที่นักเรียนชอบจะต้องใจดี ไม่ดุ ไม่ตี พูดไพเราะ สอนดี สอนสนุก ยิ้มแย้มแจ่มใส มีเหตุผล และเป็นแบบอย่างที่ดีนักเรียนอยากฝากให้โรงเรียนสวยงาม สะอาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ร่มรื่น น่าอยู่ มีต้นไม้หลายๆ ดอกไม้เยอะๆ มีที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ ให้โรงเรียนมีคอมพิวเตอร์ และจะฝากให้ครูสอนดีทุกคน สอนให้เข้าใจง่าย ครูขยันสอน ไม่เครียด มีความเป็นกันเองกับนักเรียน เมื่อ 3 ปีการเรียนการสอนในชั้นเรียนครูจะสอนแบบเคร่งครัด ครูบอกให้จดสอนเนื้อหามาก ครูดุ เพื่อนในห้องจะเสียงดัง ทะเลาะกันครูก็ทำโทษ ทำให้นักเรียนไม่ชอบเพราะกลัวครูตีทำให้ไม่อยากเรียน แต่มีนักเรียนบางคนมีความคิดเห็นตรงกันข้าม คือครูจะใจดี ไม่ดุ สอนให้นักเรียนอ่านตาม มีกิจกรรมให้ทำ ซึ่งนักเรียนจะชอบเพราะสนุกและได้ความรู้ นักเรียนคิดว่าการเรียนการสอนในชั้นเรียนในปีนี้เปลี่ยนไปจากเมื่อ 3 ปีก่อน สิ่งที่เปลี่ยนคือ ครูไม่ดุเหมือนเมื่อก่อน ครูพูดและสอนน้อยลง ให้นักเรียนลงมือกระทำมากขึ้น เช่น ให้ดูแลแปลงเกษตรให้อ่านหนังสือเอง ทำอาหาร รายงานหน้าชั้น มีเกมมีนิทาน ให้ตอบคำถาม เป็นต้น ซึ่งนักเรียนชอบและสนุกกับการเรียนเพราะ ทำให้กล้าพูดกล้าซักถามครู มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ได้แสดงออกมากขึ้น ได้หาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น นักเรียนบางคนบอกว่า “ชอบเพราะได้ประโยชน์ในการเรียนในด้านการคิด” นักเรียนคิดว่าการเรียนแบบให้จดจำ (ท่องหนังสือมากๆ) อ่านหนังสือทุกวันจะได้ผลดีที่สุด ซึ่งดูได้จากคะแนนสอนแต่มีนักเรียนส่วนหนึ่งที่คิดว่าการเรียนแบบที่ครูสอนและพูดน้อยลงให้ทำกิจกรรมมากขึ้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดอย่างอิสระได้พูดเขียนมากขึ้น จะให้ผลดีที่สุด ซึ่งดูได้จากผลที่นักเรียนนำไปปฏิบัติและประโยชน์ของสิ่งที่เรียน นักเรียนเห็นครูพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น มีการจัดงานวันเด็กที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมโดยการแสดงละคร ครูจะให้เรียนรู้ด้วยตนเอง ถูกหรือผิด ครูจะไม่ว่า นักเรียนชอบเพราะได้มีส่วนร่วม ได้เล่นเกมอย่างสนุกสนานและมีอิสระ ทำให้นักเรียนอยากมาเรียน นักเรียนเห็นผู้บริหารอบรมให้ความรู้หน้าเสาธงเรื่องการเป็นคนดี เข้าสอนแทนอาจารย์ที่ไม่อยู่ แจกจักรยานให้นักเรียนบ้านไกล ซื้ออุปกรณ์การเกษตรและอุปกรณ์กีฬามาให้ซึ่งนักเรียนชอบเพราะได้ใช้ประโยชน์ นักเรียนคิดว่าในอดีตและปัจจุบันครูและผู้บริหารได้ส่งเสริมในด้านการให้นักเรียนได้เรียนตามความสนใจและความถนัด โดยให้มีวิชาเรียนมากขึ้นเช่น พลศึกษา การส่งเสริมให้นักเรียนฝึกทักษะการคิด การแก้ปัญหา การเผชิญสถานการณ์ยังมีน้อย ส่วนการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติหรือลงมือทำมีมากขึ้น เช่น งานประดิษฐ์ งานเกษตร ครูและผู้บริหารเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งชุมชนเช่น ครูพาไปดูแบบเสื้อในวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ ให้ไปอบรมเรื่องป่าไม้ ไปทัศนศึกษาความสะอาดของ

ตลาดและทุกครัวเรือน ในด้านการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลนั้น นักเรียนบางคนจะไม่เคยทำเพราะครูจะทดลองให้ดู ส่วนบางคนก็เคยทำบ้าง แต่การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปยังไม่เคยทำ นอกจากนี้มีนักเรียนส่วนน้อยที่ครูให้ทำการทดลองเอง โดยให้ทำเองหมดทุกอย่าง ในด้านการจัดสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้นครูจะมีวิธีทัศน์ รูปภาพ รูปโลก ให้นักเรียนดู แต่ส่วนใหญ่แล้วครูจะไม่ค่อยมีสื่อการเรียนการสอน และการส่งเสริมด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการต่างๆ นั้น ครูจะมีหลากหลายวิธีเช่น วัดและประเมินผลจากสิ่งต่อไปนี้คือ การรายงานหน้าชั้น ผลงานนักเรียน ความประพฤติ การทำงานกลุ่ม ความรับผิดชอบ การสอบปฏิบัติ เช่น สอบอ่าน การทำข้อสอบแบบเลือกตอบ นักเรียนคิดว่าครูควรสอนอธิบายง่ายๆ ให้เข้าใจมากขึ้น มีการใช้สื่ออุปกรณ์ให้มาก ให้นักเรียนลงมือทำเอง สิ่งที่ครูสอนต้องมีประโยชน์นำไปใช้ได้และครูต้องใจดี นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่า การที่ให้ผู้บริหารส่งครูไปอบรมนำความรู้ใหม่ๆ มาสอน เพิ่มอุปกรณ์การเรียนการสอนและซื้อหนังสือเพิ่มมากขึ้นจะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีที่สุด

ในช่วง 3 ปีและก่อน 3 ปี ครูเคยขอความคิดเห็นจากนักเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนในเรื่องการทำศาลาที่นั่งเล่น ศาลาริมน้ำ และการสอนของครูว่านักเรียนชอบให้ครูสอนอย่างไร ซึ่งครูได้นำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้และนักเรียนมีความรู้สึกพอใจแต่นักเรียนบางคนก็บอกว่าครูไม่เคยขอความคิดเห็นเลยส่วนผู้บริหารเคยสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเรื่องการเรียนของนักเรียน การพัฒนาโรงเรียน และการละเล่นของนักเรียนแต่ไม่สามารถบอกได้ว่าผู้บริหารนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้หรือไม่ นักเรียนส่วนใหญ่จะกลัวครู / ผู้บริหาร มีทั้งกลัวมากและกลัวน้อยสาเหตุที่กลัวคือ เวลาทำผิดครูจะทำโทษแต่นักเรียนส่วนน้อยที่ไม่กลัวครู / ผู้บริหาร นักเรียนทุกคนชอบมาโรงเรียนมากเพราะเรียนสนุก ได้เรียนรู้และทำให้ขยัน ได้เจอเพื่อนๆ ชอบครู นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่า โรงเรียนอยู่ในระดับที่ดีมากเพราะโรงเรียนสะอาด นักเรียนมีระเบียบวินัย ได้ทำการเกษตรกินเอง เช่น เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงหมู นักเรียนบางคนคิดว่าโรงเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างดี เพราะโรงเรียนสะอาดและการจัดเรียนการสอนของครูมีนักเรียนส่วนน้อยที่คิดว่าโรงเรียนไม่ค่อยดีเพราะโรงเรียนสกปรกนักเรียนเล็กๆ ทั้งขยะไม่เป็นที่และนักเรียนไม่ช่วยกันทำงาน นักเรียนคิดว่าทุกคนในโรงเรียนต้องช่วยกันรักษาความสะอาด จัดห้องสมุดให้เป็นระเบียบมากกว่านี้ ปรับปรุงสภาพโรงเรียนให้ดีขึ้น ปรับปรุงการเรียนการสอน นักเรียนต้องขยันมีวินัย ซื่อสัตย์ ช่วยกันทำงาน ตั้งใจเรียน รับผิดชอบงานและให้โรงเรียนมีการเปิดสอนถึงมัธยมจึงจะเป็นโรงเรียนที่ดีมาก ส่วนความช่วยเหลือจากผู้ปกครอง นักเรียนอยากให้ผู้ปกครองช่วยสอนการบ้าน เดือนให้อ่านหนังสือ สนับสนุนให้มาโรงเรียนและให้ทุนการศึกษา

ง. ผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคิดว่า โรงเรียนนั้นมีหน้าที่ให้การศึกษาแก่นักเรียน เพื่อให้รู้หนังสือมีงานทำและไม่ให้ทำผิดกฎหมาย ส่วนเรื่องการเรียนรู้การสอนผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และความเข้าใจบอกได้เพียงว่าก่อนปี พ.ศ.2540 โรงเรียนยังไม่พัฒนามากนัก สื่อการเรียนการสอนยังไม่มาก โรงเรียนอยู่ในสภาพแย่ ปัจจุบันโรงเรียนเปลี่ยนไปมีอุปกรณ์ต่างๆมากขึ้น เช่น เครื่องเล่น นักเรียนมีการบ้านมากขึ้น ครูให้อ่านและมีหนังสือแจกมากขึ้นแต่ก่อนนักเรียนที่จบแล้วจะอ่านหนังสือไม่ได้แต่ปัจจุบันอ่านได้และเก่งมากขึ้นอีกหลายอย่าง มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน คือ โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ให้ทุกอย่าง ทั้งความรู้ อาหาร นม เกลือ ด้านความรู้เกี่ยว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่วนใหญ่แล้วผู้ปกครองไม่มีความรู้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ เช่น เวลาครูพานักเรียนไปสอนที่ได้ต้นไม้ ผู้ปกครองจะไม่เข้าใจและคิดว่าครูพานักเรียนไปเที่ยว ไม่ตั้งใจสอนหนังสือ เป็นต้น ผู้ปกครองรู้แต่เพียงว่าครูสอนอย่างไรก็ได้แต่ขอให้ลูกหลานอ่านหนังสือออกเขียนหนังสือได้ถูกต้อง และนักเรียนที่ดีจะต้องอ่านมาก ดูหนังสือบ่อยๆ คิดทบทวนในสิ่งที่ครูพ่อแม่สอนโรงเรียนที่ดี ครูจะต้องเป็นคนดี สอนดี พุดจาไพเราะ ห้องเรียนดี นักเรียนดี

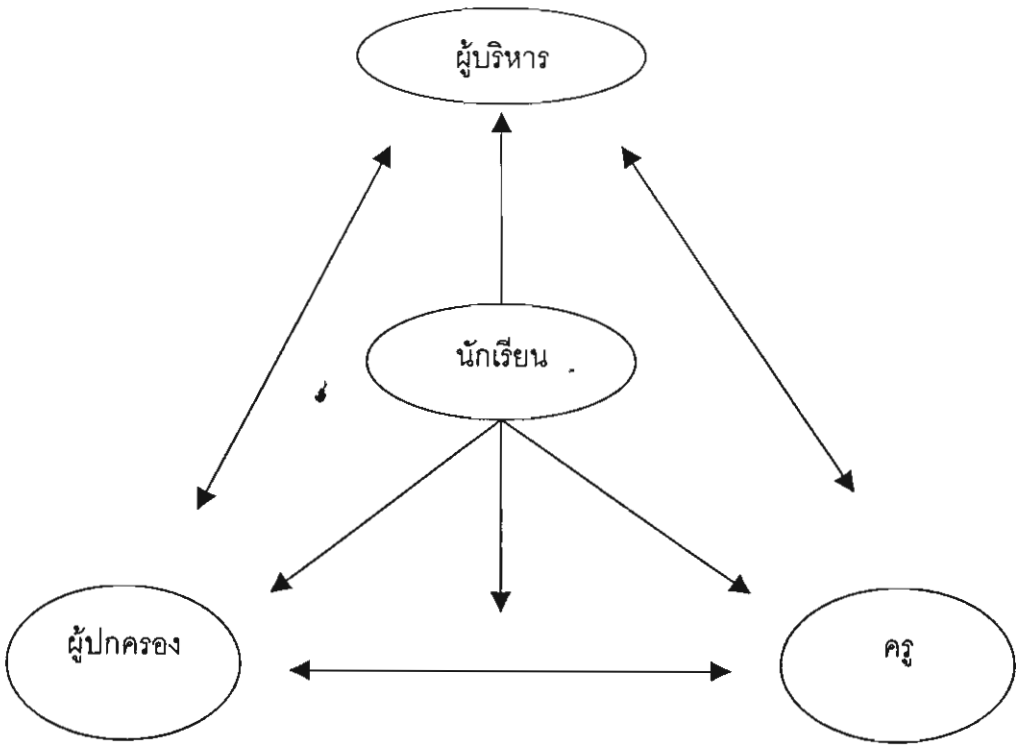
2.3 ยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ไม่มียุทธวิธีสำคัญหรือยุทธวิธีเฉพาะในการบริหารเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นเพียงการบริหารงานทั่วไปโดยมีกระบวนการบริหารที่ประกอบด้วย

1. งานวิชาการ
2. งานกิจการนักเรียน
3. งานบุคลากร
4. งานธุรการ การเงินและครุภัณฑ์
5. งานอาคารสถานที่
6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

แต่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครูและนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก ดังแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของบุคลากรในและนอกโรงเรียน ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของบุคลากรในและนอกโรงเรียน

ผู้บริหารได้ให้ความเห็นโดยสรุปคือ ได้ดำเนินการต่างๆ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมอยู่เสมอเพื่อที่ครูจะได้เข้าใจและเปลี่ยนแปลงตนเองก่อนที่จะนำไปใช้สอนนักเรียนโดยผู้บริหารก็ร่วมอบรมด้วย
2. นิเทศการสอนด้วยตนเองเดือนละ 1 ครั้งโดยไปให้ครูรู้ตัวเพราะถ้าครูรู้ตัว ครูจะเตรียมตัวมาดีแต่ถ้าไปแบบไม่รู้ตัวครูจะสอนแบบเป็นธรรมชาติ อย่างไรก็ตามผู้บริหารก็ได้ข้อเสนอแนะโดยครูบอกให้ครูรู้ตัวล่วงหน้าจะได้เตรียมตัว ดูแผนการสอนประกอบการสอน เพื่อหาจุดเด่นจุดด้อยเพื่อช่วยพัฒนาการสอนของครูต่อไป
3. ประชุมครู นักเรียนและผู้ปกครองเพื่อชี้แจงแนวความคิด
4. ให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน เน้นความสามัคคีมีความจริงใจและตั้งใจ

โดยสรุปแล้วเป็นการบริหารงานทั่วไปมีผู้บริหารเป็นหลัก 1 คนและมีผู้ช่วยผู้บริหาร 1 คนไม่มียุทธวิธีเฉพาะเจาะจงที่ใช้เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้

ส่วนการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ นั้น ผู้บริหารจะส่งเสริมให้คณะครูได้รับการอบรม สัมมนาเพิ่มเติมความรู้อยู่เสมอและผู้บริหารเองก็เข้ารับการอบรม สัมมนาด้วยเช่นกัน

2.4 ยุทธวิธี / วิธีการ / กระบวนการสำคัญของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

จากแบบสอบถามครู พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปฏิบัติ การสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำนวน 30 รายการ พบว่า ปัจจุบันมีการปฏิบัติเพิ่มขึ้นจำนวน 28 รายการ เช่น การสร้างความใฝ่รู้ให้เกิดแก่ผู้เรียน การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง การนำแนวคิดแนวทางมาลงใช้จริงในห้องเรียน การจัดหลักสูตร บูรณาการ การฝึกทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน การฝึกทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน และ การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นต้น แต่นับตั้งแต่อดีตก่อนปี พ.ศ. 2540 ถึง ปัจจุบันหลังปี พ.ศ. 2540 นั้น การให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู และชุมชน ครูเห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากในทางตรงข้ามมี 2 รายการ คือ การจัดหลักสูตร ท้องถิ่นและการให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้ ครูเห็นว่ายังปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย อย่างไรก็ตามพบว่าส่วนใหญ่แล้วสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการมีโอกาสได้ ฝึกปฏิบัติและการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดให้จากทั้งหมด 16 รายการ ซึ่งมีอยู่ 10 รายการที่นักเรียนได้คิดว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากดังนี้ 1) นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง 2) นักเรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 3) นักเรียนได้ปฏิบัติและทำกิจกรรมต่างๆ 4) นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการและกระบวนการต่างๆ เช่น วิธีการหาความรู้ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น กระบวนการแก้ปัญหา ฯลฯ 5) นักเรียนได้รับการสอนหรืออบรมเกี่ยวกับคุณธรรมในวิชาต่างๆ 6) นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน 7) นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดในการเรียนวิชาต่างๆ 8) นักเรียนได้ฝึกทักษะการเผชิญสถานการณ์ในการเรียนวิชาต่างๆ 9) นักเรียนได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาในการเรียนวิชาต่างๆ และ 10) สิ่งและสภาพแวดล้อมที่ครูจัดให้ ส่วนอีก 6 รายการนั้นนักเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ดังแสดงใน ตารางที่ 5 และตารางที่ 6 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนตามแนวพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในช่วงก่อนและหลังปี พ.ศ. 2540

ข้อที่	การปฏิบัติ	ในอดีตก่อนปี พ.ศ. 2540		ปัจจุบันหลังปี พ.ศ. 2540	
		การปฏิบัติ ($\bar{x}$)	ความหมาย	การปฏิบัติ ($\bar{x}$)	ความหมาย
	ท่านปฏิบัติตามแนวคิดต่อไปนี้เพียงใด				
1	การสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน	2.22	น้อย	3.00	มาก
2	การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	1.67	น้อย	3.00	มาก
3	การให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลความรู้ด้วยตนเอง	1.67	น้อย	3.09	มาก
4	การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือกระทำ	2.22	น้อย	3.09	มาก
5	การให้ผู้เรียนใช้ความคิดทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.00	น้อย	2.91	มาก
6	การให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน	2.33	น้อย	3.18	มาก
7	การให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้	2.89	มาก	3.00	มาก
8	การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้และทักษะกระบวนการต่างๆที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิต	2.44	น้อย	2.90	มาก
9	การวิเคราะห์ปัญหาในการเรียนการสอน	2.11	น้อย	2.82	มาก
10	การคิดหรือแสวงหาแนวทางต่างๆมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน	2.44	น้อย	3.27	มาก
11	การนำแนวคิดแนวทางมาลงใช้จริงในห้องเรียน	2.44	น้อย	3.00	มาก
12	การสังเกตและเก็บข้อมูลการทดลองใช้	2.33	น้อย	2.73	มาก
13	การนำผลการทดลองมาใช้ในการวางแผนปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป	2.22	น้อย	3.00	มาก
14	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูและชุมชน	2.56	มาก	3.09	มาก
15	การจัดหลักสูตรบูรณาการ	2.00	น้อย	2.55	มาก
16	การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	1.89	น้อย	2.64	มาก
17	การบูรณาการคุณธรรมและค่านิยมในวิชาต่างๆ	2.22	น้อย	2.64	มาก
18	การจัดหลักสูตรท้องถิ่น	2.00	น้อย	2.18	น้อย
19	การจัดสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	2.11	น้อย	2.73	มาก
20	การฝึกทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน	2.22	น้อย	3.00	มาก
21	การฝึกทักษะการจัดการให้แก่ผู้เรียน	2.44	น้อย	3.09	มาก
22	การฝึกทักษะการเผชิญสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียน	2.00	น้อย	2.82	มาก
23	การฝึกทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน	2.22	น้อย	2.82	มาก
24	การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	2.11	น้อย	3.00	มาก
25	การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้	2.22	น้อย	3.09	มาก
26	การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้	1.89	น้อย	2.27	น้อย
27	การส่งเสริมและให้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	2.11	น้อย	2.64	มาก
28	การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้	2.22	น้อย	2.91	มาก
29	การช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน	2.33	น้อย	2.82	มาก
30	การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย	2.44	น้อย	3.09	มาก

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดให้

ข้อที่	เรื่องที่ปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ	
		ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ความหมาย
	ในช่วงปีนี้นักเรียนได้ปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด		
1	นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.71	มาก
2	นักเรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	2.58	มาก
3	นักเรียนได้ปฏิบัติและทำกิจกรรมต่างๆ	3.00	มาก
4	นักเรียนได้ใช้ความคิดทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.46	น้อย
5	นักเรียนมีโอกาสดำเนินการเปลี่ยนความรู้ความคิดกับเพื่อนๆ	2.38	น้อย
6	นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิต	2.38	น้อย
7	นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการและกระบวนการต่างๆ เช่น วิธีการหาความรู้ กระบวนการทำงานร่วมกันผู้อื่น กระบวนการแก้ปัญหา ฯลฯ	2.58	มาก
8	นักเรียนมีโอกาสดำเนินการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลในเรื่องที่เรียน	2.36	น้อย
9	นักเรียนได้รับการสอนหรืออบรมเกี่ยวกับคุณธรรมในวิชาต่างๆ	2.88	มาก
10	นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน	2.75	มาก
11	นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดในการเรียนวิชาต่างๆ	2.58	มาก
12	นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดในการเรียนวิชาต่างๆ	2.75	มาก
13	นักเรียนได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาในการเรียนวิชาต่างๆ	2.50	มาก
14	นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง	2.42	น้อย
15	สื่อและสภาพแวดล้อมที่ครูจัดให้	2.79	มาก
16	นักเรียนได้ไปศึกษาจากแหล่งความรู้ในชุมชน	2.38	น้อย

หมายเหตุ

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึง ครูและนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ครูและนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ครูและนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ครูและนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ครูใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1. ขั้นนำ ส่วนมากครูใช้วิธีระบุหัวข้อที่จะเรียนโดยขาดการนำเข้าสู่บทเรียน ครูบางท่านใช้วิธีแบ่งกลุ่มทำงานตั้งแต่เริ่มต้นเข้าสู่เรื่องที่จะเรียน

2. ขั้นสอน กิจกรรมที่ครูใช้มีหลากหลาย ดังนี้

1. ใช้วิธีอธิบายประกอบการถามคำถามพร้อมทั้งใช้สื่อในบริเวณห้องเรียนประกอบการอธิบาย นักเรียนตอบคำถามประมาณ 2–3 คน มักยกมือเพื่อขอตอบ เสียงดังฟังชัด นอกนั้นประมาณร้อยละ 80 นั่งนิ่งเฉย เหม่อลอย ไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองแต่ไม่ชนคือ นักเรียนอยู่ในคำสั่งของครูดีมาก

2. ในบางเวลาที่ใช้การสาธิตการสอนด้วยของจริง เช่น ธนบัตรไทย ครูมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะให้นักเรียนมีประสบการณ์จริง เมื่อมีการสาธิตมีเด็กเพียง 1 ใน 3 ของห้องเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เช่น เด็กออกมาดูมาสัมผัสจับต้องนอกนั้นนั่งเฉยแต่ไม่ชน

3. สำหรับวิชาด้านภาษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษนั้น ครูสอนตามหนังสือเป็นหลัก นักเรียนตั้งใจตั้งใจฟังพร้อมทำตามคำสั่ง จากนั้นครูจะให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

4. ในเวลาที่มีการทดลองหรือปฏิบัติการ ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มขนาดของกลุ่มคือ 4–6 คน/กลุ่ม นักเรียนมีความสนใจทำงาน เพราะได้สัมผัสของจริงและในกลุ่มจะมีนักเรียนเรียนดีจะเป็นผู้นำของกลุ่ม หลังจากทำงานเสร็จแล้ว ครูให้ผู้แทนกลุ่มนำเสนอผลงาน ผลการสังเกตพบดังนี้

1. นักเรียนนำเสนอผลการทำงาน เสนอโดยอ่านตามบันทึกที่เขียนมา นักเรียนผู้ฟังไม่ตั้งใจฟังเท่าที่ควรเพราะต้องเตรียมตัวเป็นผู้นำเสนอ

2. ถ้ามีเวลาครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกกลุ่มนำเสนอ ถ้าไม่มีเวลา ครูเรียกกลุ่มที่ทำสำเร็จนำเสนอ

3. หลังการนำเสนอ ครูไม่มีการวิเคราะห์หรืออภิปรายเพื่อนำสู่การสรุปด้วยนักเรียนเอง ครูจะเป็นผู้สรุปเนื้อหาให้เอง

4. นักเรียนที่เป็นผู้เสนอผลงานคือ นักเรียนคนเดิมซึ่งเป็นผู้เรียนดี กล่าวพูด กล่าวแสดงออก สมาชิกคนอื่นๆ ไม่ได้มีโอกาสได้นำเสนอ

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนหลังสังเกตการสอนในชั้น ป. 1, 2, 3, 4 และ 6 ได้ความคิดเห็นและความรู้สึกของครูโดยสรุปดังนี้ ส่วนมากเห็นว่าได้พยายามจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามที่ได้เข้าอบรมมาแต่ด้วยเพราะไม่เคยเรียนวิชาครูมาก่อน จึงทำให้ขาดทักษะในการสอนบ้าง เช่น 1) การสาธิตการสอนสงสัยว่าจะมีวิธีการอย่างไรให้นักเรียนสนใจติดตาม กรณีมีสื่อหรืออุปกรณ์ขนาดเล็กไม่สามารถมองได้ทั่วถึงกันทั้งชั้น 2) การถามคำถามได้พยายามใช้คำถามแต่ก็มีเด็ก 1–2 คนตอบเท่านั้น เด็กคนอื่นไม่ตอบ ครูไม่วิธีการกระตุ้นให้เด็ก

ดังกล่าวตอบ 3) ได้จัดนักเรียนศึกษาเป็นกลุ่มแต่ก็ยังพบว่าสมาชิกของกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือคือ ไม่เกรงแต่นิ่งดูเฉยๆ ตาแป๋วก็มี เหม่อลอยก็มี 4) ไม่มีสื่อการเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนด 5) ในห้องสมุดขาดหนังสือให้นักเรียนอ่าน ค้นคว้า 6) นักเรียนทำการบ้านแต่ทำไม่ได้ สาเหตุประการหนึ่งคือ พ่อ – แม่ไม่สามารถช่วยสอนได้เพียงแต่ดูแลให้ทำการบ้าน

ส่วนการสัมภาษณ์นักเรียนจำนวน 9 คนโดยแบ่งตามระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิชาการงานพื้นฐานอาชีพ เรื่องแยกประเภทของเล่น ของใช้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 วิชาคณิตศาสตร์เรื่องการซื้อ – ขาย และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทยเรื่อง คำคล้องยตาม โดยสรุปได้ดังนี้ คือครูใช้วิธีการสอนหลากหลาย เช่น การอธิบายให้ความรู้ (เรื่องคำคล้องยตาม) เอาของจริงมาให้นักเรียนดู (ธนบัตรราคาต่างๆ) ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ (แสดงเป็นพ่อค้า) ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ (วาดรูปของเล่นของใช้) ครูให้นักเรียนทำงานกลุ่มบ้าง เช่น ให้อหวน้ำกลุ่มแต่ละกลุ่มพาเพื่อนอ่านคำคล้องยตามบนกระดาน มีบ้างที่ทะเลาะกัน ครูวัดและประเมินผลโดยการใช้แบบทดสอบ สอบปฏิบัติและประเมินผลเพิ่มเติมโดยพิจารณาจากความประพฤติของนักเรียนและการทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สามารถซื้อ ขายแลกเปลี่ยนเงินทองได้ถูกต้อง สามารถแยกของเล่นของใช้ในบ้านของตนเองได้และสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ กับคนอื่นได้ ซึ่งนักเรียนจะรู้สึกชอบ พอใจและสนุกในการเรียนเพราะอาจารย์ดี กล้าที่จะถามครูแต่ไม่ค่อยได้แสดงความคิดเห็น

โดยสรุปวิธีการที่ครูใช้สำหรับพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนมีหลายวิธีทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ครูคอยแนะนำเอาใจใส่ดูแลนักเรียน เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนกล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออก การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยมีการประสานงานกับผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา นอกจากนี้ครูบางคนบอกว่า “ ครูมีจิตสำนึก วิทยุญาณของความเป็นครู มีความสามัคคีในหมู่คณะ ”

2.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ผู้ปกครองส่วนมากย้ายมาตั้งรกร้าง หาที่ทำมาหากิน ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองส่วนมากทำไร่ ทำนา แต่ก็ทำพอเพียงกับการกินใช้ ไปวันๆหนึ่ง ด้วยเพราะเป็นพื้นที่แห้งแล้งกันดาร อีกทั้งผู้ปกครองยังไม่รู้หนังสือ ไม่รู้งานด้านการศึกษาเป็นเพียงให้กำลังใจ รอคอยให้ลูกๆ สำเร็จการเรียน สามารถเรียนเก่งและทำงานอาชีพได้ก็เพียงพอต่อความต้องการแล้ว ผู้ปกครองและชุมชนไม่มีส่วนร่วมสัมพันธ์กับโรงเรียน มีมาช่วยบ้างสำหรับกลุ่มที่เข้ามาเตรียมอาหารกลางวันให้บุตรหลานทำให้ชุมชนห่างเหินรวมทั้งยังไม่เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง โอกาสที่โรงเรียนจะนำประโยชน์จากชุมชนมาใช้้น้อยมาก

2.6 สภาพความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน

ครุคิดวาระระดับความสำเร็จของโรงเรียนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีประมาณ 67.78% ซึ่งหลักฐานที่บ่งบอกถึงระดับความสำเร็จมีดังนี้

1. ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการตำรวจตระเวนชายแดน (กก.ตชด.) ที่ 22 เมื่อ พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2543 ให้เป็นโรงเรียนดีเด่น
2. ได้ผู้บริหารดีเด่นประจำปี 2543
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
4. การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของครู
5. การพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
6. ความร่วมมือจากชุมชนโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำอาหารกลางวัน
7. การพัฒนาโรงเรียนตามโครงการพระราชดำริ
8. กระบวนการเรียนการสอนที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา

2.7 ปัญหา / อุปสรรคและความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.7.1 โรงเรียนและผู้บริหาร

ก. ปัญหา / อุปสรรค

- 1) ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ไม่พอเพียงและขาดแคลนสื่อวัสดุอุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอน
- 2) ห่างไกลจากแหล่งความรู้ที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
- 3) บุคลากรส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางวิชาชีพครู

ข. ความต้องการ

- 1) ห้องประชุมเอนกประสงค์ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องเรียน และอาคารเรียน
- 2) วัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน สื่อทัศนศึกษา ตำราเรียน
- 3) เครื่องโม่เนียว เครื่องคอมพิวเตอร์ วีดีโอ
- 4) ความรู้ใหม่ๆ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 5) บุคลากร
- 6) งบประมาณ

2.7.2 ครู

ก. ปัญหา / อุปสรรค

ครูส่วนใหญ่คิดว่าปัญหา / อุปสรรคในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนมี 2 ด้านคือ

1) ด้านนักเรียนและผู้ปกครอง ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่และความพร้อมของนักเรียน คือนักเรียนยากจนต้องย้ายติดตามผู้ปกครองทำให้ขาดเรียนบ่อย ผู้ปกครองไม่รู้หนังสือไม่เข้าใจกระบวนการเรียนการสอนในแนวใหม่

2) ด้านครูผู้สอน ได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้โดยตรง สื่ออุปกรณ์ขาดแคลน ขาดการอบรมเพิ่มเติมความรู้ ไม่มีเทคนิควิธีสอน แต่บางคนบอกว่า " บางคนอบรมมาก็มาสอนแบบเก่า " คุณวุฒิของครูต่ำและไม่มีวุฒิการศึกษาวิชาชีพครู

ครูยังมีข้อสงสัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในประเด็นต่อไปนี้

- การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- การเรียนการสอนแบบโครงงาน
- การทำโครงงานและเขียนโครงงานในเด็กประถม
- การวัดผล ประเมินผล การใช้สื่อและอุปกรณ์

นอกจากนี้ครูยังได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งระบบโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ โดยครูส่วนใหญ่จะเน้นที่การพัฒนาครูคือให้มีครูเพิ่มมากขึ้น ให้ครูเรียนรู้เฉพาะวิชาที่สอนโดยไม่ต้องรับผิดชอบงานในด้านอื่น เช่น งานของโครงการฯ เพราะทำให้การเรียนการสอนไม่เพียงพอ ครูต้องมีความรู้เทคนิควิธีการสอนซึ่งครูบางคนบอกว่า " เทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่นำไปให้ประสบผลสำเร็จคือครูต้องแนะนำและอยู่ดูนักเรียนตลอดไม่ใช่ปล่อยให้ทำเองครูออกไปคุยกันอยู่นอกห้อง " ครูมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และจะต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครูมีความสามัคคี มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรม แต่ครูบางคนต้องการให้สนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอและครูบางส่วนก็ไม่แสดงความคิดเห็น

ข. ความต้องการ

- 1) งบประมาณใช้จ่ายในการสอนหรือสื่อต่างๆ
- 2) การได้รับการศึกษาเพิ่มคุณวุฒิทางด้านครู
- 3) ความพร้อมของสื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอน

4) ทักษะการเรียนรู้การสอนโดยการเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง
(ระยะยาว)

5) เข้ารับการอบรมในเรื่องต่างๆ ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน
เพิ่มเติมความรู้แต่ละรายวิชา และ เรื่อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

6) ผลิตสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมใช้เองได้

2.7.3 นักเรียน

ก. ปัญหา / อุปสรรค

1. นักเรียนส่วนมากผอมแห้งตัวด้วยเสื้อผ้าที่ดูมอมแมม อยู่ใน
ชุดกีฬาบ้างหรือสวมเสื้อยัดธรรมดา นักเรียนบางคนไม่ใส่รองเท้าโดยเฉพาะเด็กผู้ชายสาเหตุเพราะ
ไม่มีและบ้างก็มีแต่เคยชินกับการเดินเท้าเปล่า

2. นักเรียนส่วนมากเกียบเจยให้ทำอะไรก็จะทำตาม มีบางกลุ่ม
นั่งนิ่งเฉยเหม่อลอยไม่ชน ขณะที่ทำงานกลุ่มมักพบว่า มีเพียงสมาชิก 1-2 คน ที่มีความตื่นตัว
กระฉับกระเฉง ส่วนสมาชิกที่เหลือมักฟังตามหรือนั่งดูโดยไม่แสดงความคิดเห็นใดๆ

3. เมื่อเวลาครูถามคำถามจะมีนักเรียนตอบคำถามเสมอ
ประมาณ 2-3 คน เวลามีการสาธิตให้นักเรียนออกมาดูจะมีเพียงประมาณ ร้อยละ 40 ที่ออกมาดู
ศึกษาด้วยความสนใจนอกนั้นจะดูบ้างแบบไม่สนใจและมีนั่งอยู่กับที่เฉยๆ

4. นักเรียนมักจะเป็นผู้ฟังที่ดี ทำตามคำสั่งเข้าใจบ้างไม่เข้าใจ
บ้าง ไม่มีการถามคำถาม

ข. ความต้องการ

ความต้องการของนักเรียนเมื่อแยกตามระดับเด็กเก่ง ปานกลาง
และอ่อน เป็นดังนี้

สิ่งที่นักเรียนต้องการเรียนรู้

สิ่งที่นักเรียนทั้งเก่ง ปานกลางและอ่อนอยากเรียนรู้เหมือนกันคือ
วิชาคณิตศาสตร์ วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและภาษาไทย นอกจากนี้ นักเรียนอยากเรียนรู้
มากมายได้แก่ การวาดรูป เล่นดนตรี การทำอาหาร การประดิษฐ์ เรียนภาษาอังกฤษ ศาสนา
วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ฟุตบอล นิทาน การเกษตร (วิธีการไถ่มก)

สิ่งที่นักเรียนต้องการให้โรงเรียนทำเพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง

เด็กเก่งมีความคิดเห็นว่า การที่ครูหรือโรงเรียนจะต้องสอนหนังสือมากๆ ปฏิบัติให้ดู สอนและพาทดลอง สอนให้เข้าใจง่ายสอนอย่างเคร่งครัดมากกว่านี้และต้องแยกห้องเรียนจะทำให้นักเรียนเป็นคนเก่ง ส่วนเด็กปานกลางอยากให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพิ่มความรู้ให้มากกว่าเดิม ซึ่งนักเรียนอยากที่จะเก่งทุกคน เก่งทั้งการเรียนและกีฬาสำหรับเด็กอ่อนมีความคิดเห็นเช่นเดียวกับเด็กเก่งและเด็กปานกลาง

สิ่งที่นักเรียนต้องการให้โรงเรียนทำเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี

นักเรียนทั้งเก่ง ปานกลางและอ่อนมีความคิดเห็นตรงกันคือ การที่นักเรียนเป็นคนดีครูต้องสอนไม่ให้เป็นคนลัทธิขโมย มีเด็กเก่งบางคนบอกว่า "สอน กระทำและปฏิบัติ อยากให้คุณครูปฏิบัติให้ดู " เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน เด็กปานกลางอยากให้ครูพาเล่นกีฬาเพื่อหลีกเลียงยาเสพติดถ้านักเรียนทำผิดเด็กเก่งสนับสนุนให้ครูตีแต่เด็กอ่อนไม่อยากให้ครูตีแต่ให้ลงโทษโดยการทำความดีชดเชย

สิ่งที่นักเรียนต้องการให้โรงเรียนทำเพื่อให้นักเรียนเป็นคนมีความสุข

เด็กเก่งมีความคิดเห็นว่า การที่ครูไม่ดู เข้าใจความคิดของนักเรียน สอนสนุกและเข้าใจจะทำให้มีความสุข ส่วนเด็กปานกลางอยากให้ครูสอนไม่ให้นักเรียนเครียด มีเกม มีกิจกรรมสนุกให้ทำสำหรับเด็กอ่อนอยากให้มีข้าวเยาะๆ ทั้งเด็กเก่ง ปานกลางและอ่อนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการที่นักเรียนจะเป็นคนมีความสุข ครูต้องไม่ดุ ไม่ตี และทุกคนต้องช่วยกันพัฒนาโรงเรียนให้สะอาดน่าอยู่

สิ่งที่นักเรียนต้องการให้ผู้ปกครองส่งเสริมเพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

เด็กเก่งส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้ปกครองสอนการบ้านและช่วยอ่านสะกดคำที่อ่านไม่ได้ ส่งสอนให้เป็นดี ส่วนเด็กปานกลางและเด็กอ่อนมีความคิดเห็นเช่นเดียวกับเด็กเก่งนอกจากนี้ยังต้องการให้ผู้ปกครองซื้อหนังสือให้อ่านด้วย

2.7.4 ผู้ปกครองและชุมชน

ก. ปัญหา / อุปสรรค

- 1) ประชาชนส่วนมากมีฐานะยากจนและไม่รู้หนังสือ
- 2) ขาดความสามัคคีในหมู่คณะ

- 3) ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง
- 4) ขาดความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

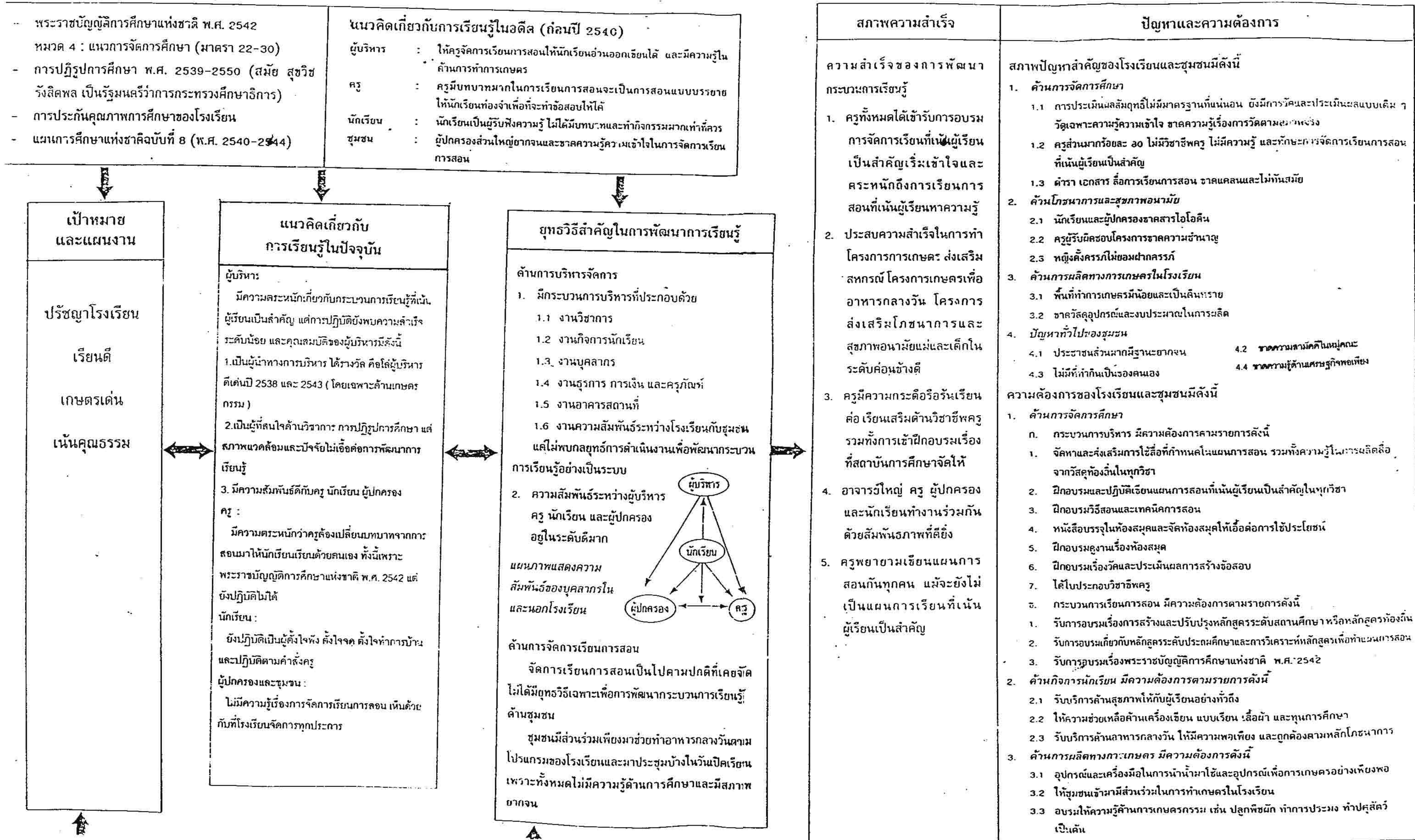
ข. ความต้องการ

นักเรียน

- 1) ให้ครูสอนนักเรียนให้เป็นคนดี มีสัมมาคารวะ ครูตั้งใจสอน
- 2) ให้ครูสอนภาษาไทย ภาษาอังกฤษและวิชาชีพให้มากขึ้น
- 3) ให้โรงเรียนอยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทยต่อไปไม่อย่าให้โอน เพราะอยู่อย่างนี้รายจ่ายน้อยเหมาะกับตัวเขาที่มีรายได้ต่ำ
- 4) ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำเกษตรในโรงเรียน

ข้อมูลทีกล่าวมาทั้งหมด ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของโรงเรียน แนวคิด / กระบวนทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ยุทธวิธี / วิธีการสำคัญของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สภาพความสำเร็จของโรงเรียนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และปัญหา / อุปสรรคและความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ได้ประมวลไว้ให้เห็นภาพรวม ดังแสดงไว้ในแผนภาพที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยฮ่อง ต่อไปนี้

บริบทโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22 กระทรวงมหาดไทย เป็นโรงเรียนได้รับรางวัลโรงเรียนดีเด่นประจำปี 2542 และปี 2543 โดยได้รับประกาศรับรอง ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งติดบริเวณที่มีการทำสวน ทำไร่ มีจำนวนนักเรียนประมาณ 259 คน จำนวนครูประมาณ 12 คน

2.8 การวิเคราะห์หาองค์ประกอบ / ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและเอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.8.1 องค์ประกอบสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีดังนี้

1) แนวคิดของผู้บริหาร ครู นักเรียนแม้จะตระหนักถึงความสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การประกันคุณภาพของโรงเรียนก็ตาม แต่ไม่สามารถลงสู่การปฏิบัติได้เพราะปัญหา ครูส่วนมากขาดวุฒิการศึกษาด้านวิชาชีพครู ขาดความรู้เรื่องการจัดการเรียนการสอนตามยุคใหม่ขาดแหล่งการเรียนรู้

2) ยุทธวิธีสำคัญ ในการพัฒนาการเรียนรู้

(1) ด้านการบริหารจัดการ ยังเป็นแบบทั่วไปและไม่มียุทธวิธีโดยเฉพาะเจาะจงที่มุ่งสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนประสบความสำเร็จด้านโครงการเกษตรอย่างดียิ่ง

(2) ด้านการบริหารการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสอนด้วยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังไม่มียุทธวิธีที่ชัดเจน ครูส่วนหนึ่งยังสอนเป็นไปตามปกติแต่ครูจำนวนหนึ่งมีความพยายามปรับวิธีการสอน การจัดการเรียนการสอนบ้าง เพราะครูมีความรู้มาบ้างจากการเข้าอบรม

(3) ผู้ปกครองและชุมชนไม่มีส่วนร่วมด้านการเรียนรู้เพราะส่วนมากอ่านหนังสือไม่ออก ขาดความรู้ด้านการศึกษารวมทั้งด้านเศรษฐกิจ

(4) องค์ประกอบด้านอื่นๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเรียนรู้ มีดังนี้

- โรงเรียนขาดแหล่งการเรียนรู้ แหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งแหล่งข้อมูลที่เป็นสิ่งมีชีวิตและสิ่งที่ไม่ใช่สิ่งมีชีวิต เช่น สิ่งพิมพ์ รวมทั้งสถานที่สำคัญเพื่อการเรียนรู้
- โรงเรียนอยู่โดดเดี่ยว ห่างไกลสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการศึกษา
- โรงเรียนยังไม่มีนโยบาย วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการบริหารเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
- โรงเรียนขาดงบประมาณเพื่อจัดซื้อการเรียนการสอน ตำราเรียน

โดยสรุปองค์ประกอบ / ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พบว่าแม้ว่าผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองจะมีความพร้อมในการปรับเปลี่ยนเพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แต่ยังมีอุปสรรคสำคัญดังนี้

1. โรงเรียนไม่ได้กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการบริหารเพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
2. ไม่มียุทธวิธีเฉพาะเพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. ไม่มีแผนปฏิบัติที่เป็นระบบและรูปธรรม
4. ครูไม่มีวุฒิทางการศึกษาประมาณ 80 % จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ถูกต้องตามหลักการ
5. ครูไม่มีความรู้ชัดเจนในเรื่องต่อไปนี้ 1) เนื้อหาที่จะใช้สอน 2) หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) หลักการวัดและประเมินผล 4) การสร้างและใช้สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งยังไม่รู้ชัดในเรื่อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
6. โรงเรียนตั้งอยู่โดดเดี่ยว บริเวณชายแดนห่างไกลจากแหล่งส่งเสริมการศึกษา
7. ขาดแหล่งความรู้เพื่อให้ผู้เรียนและครูใช้ค้นคว้า
8. ผู้ปกครองยากจน ไม่มีความรู้ ทำให้ชุมชนไม่เข้มแข็ง

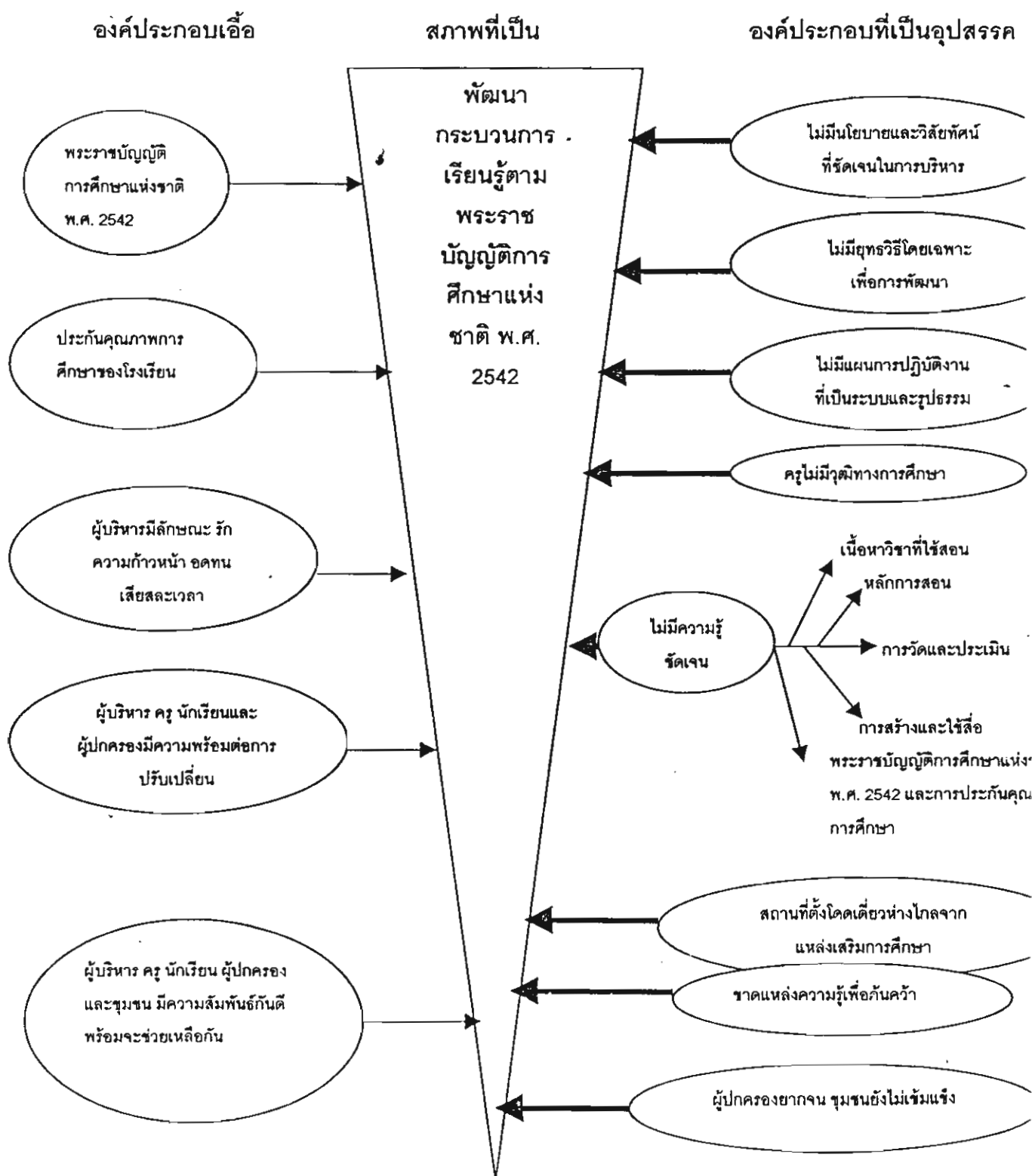
2.8.2 องค์ประกอบ / ปัจจัยเอื้อที่จะช่วยทำให้การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประสบความสำเร็จในบางส่วนมีดังนี้

- 1) การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
- 2) ผู้บริหารรักความก้าวหน้า ชยัน อดทน พร้อมที่จะปฏิบัติตาม
- 3) ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีความพร้อมต่อการปรับเปลี่ยน
- 4) ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กันดี

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ / ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและเอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สรุปได้ดังแผนภาพที่ 3 องค์ประกอบสำคัญที่เป็นอุปสรรคและเอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 องค์ประกอบสำคัญที่เป็นอุปสรรคและเชื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

องค์ประกอบสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของ
โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยหม่อง

ตอนที่ 3 : การสรุป อภิปรายผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะ

3.1 การสรุปผลการวิจัย

กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฆ้อง : โรงเรียน
ประถมศึกษา ในจังหวัด อำนาจเจริญ สังกัด กระทรวงมหาดไทย

3.1.1 บริบทของโรงเรียน

โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนประมาณ 300 คน ครู 12 คน อยู่ในหมู่บ้านใกล้กับบริเวณทำสวน ทำไร่ แห้งแล้งกันดารและโดดเดี่ยวห่างไกลจากตัวเมือง ไม่ได้ตั้งอยู่ในแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญที่นักเรียนสามารถจะค้นคว้า สังเกตและมีประสบการณ์ได้ ห่างไกลจากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น การติดต่อสื่อสารไม่สะดวกรวดเร็ว เป็นเหตุให้ทั้งครูและนักเรียนไม่ทันเหตุการณ์ ข่าวสารบ้านเมือง ครูขาดแหล่งความรู้ที่จะฝึกให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเอง สำหรับผู้บริหารเป็นผู้มีความขยัน อดทนใจเย็น มนุษย์สัมพันธ์ดีกับเพื่อน ชุมชนและนักเรียน มีหัวก้าวหน้าหรือมีวิสัยทัศน์ ได้พยายามพัฒนาโรงเรียนจนได้รับรางวัลโรงเรียนดีเด่นในกลุ่มโรงเรียนประเภทเดียวกัน เกียรติประวัติที่เป็นความพยายามของครูใหญ่ คือ การได้รับรางวัลเป็นผู้บริหารดีเด่นประจำปี 2543 มีความพยายามติดตามช่วยเหลือครู นักเรียนและผู้ปกครองในชุมชนเป็นอย่างดี ทำงานร่วมกับครูได้อย่างดี ครูทุกคนรักการสอน รักเด็กและเพื่อนสมาชิก ซึ่งสังเกตได้จากการรวมตัวพบกันในช่วงเวลาว่างและเวลาพักกลางวัน ครูทุกคนมีความตรงเวลาและรับผิดชอบในหน้าที่อยู่อย่างสม่ำเสมอ นักเรียนส่วนมากมีฐานะยากจน ความเป็นอยู่ไม่ดี เช่นบางคนใส่เสื้อผ้า บางคนไม่ใส่รองเท้ามาโรงเรียน ในด้านพฤติกรรมการเรียนพบว่า โดยทั่วไปมีความรับผิดชอบในการเรียน ตั้งใจติดตามพร้อมทำตามคำสั่งของครูอย่างดี ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมเฉพาะจัดเวรทำอาหารกลางวันเท่านั้น ไม่มีส่วนร่วมทางการเรียน การสอนเลย เพราะส่วนมากไม่มีความรู้และอ่านหนังสือไม่ออก

3.1.2 แนวคิด / กระบวนทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

บุคลากรคือครูใหญ่กับครูมีความรู้และตระหนักเรื่องพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เมื่อศึกษาในเรื่องแนวคิด / กระบวนทัศน์ เกี่ยวกับการเรียนรู้พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเคยคิดว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือการอบรมให้ความรู้ ต่อมาในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแนวคิดว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุด ส่วนครูก็มีความเห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเห็นด้วยกับการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน การทำกิจกรรม สำหรับนักเรียนชอบเรียนแบบสนุก มีเกม มีกิจกรรมให้ทำด้วยตนเอง โดยครูไม่ต้องบอก ขอบครูใจดี ไม่ดุ ไม่ตี พูดไพเราะ สอน

ดีมีเหตุผล สำหรับผู้ปกครองมีความเห็นเพียงว่าสอนอย่างไรก็ได้ ขอให้ลูกหลานอ่านหนังสือออก เขียนหนังสือได้ และยินดีที่จะช่วยเหลือโรงเรียน

3.1.3 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน

ในเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ นั้น ครูใหญ่และครูเห็นความสำคัญที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แต่เนื่องจากโรงเรียนขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะเอื้อต่อการไปปฏิบัติรวมทั้งไม่รู้วิธีที่ถูกต้องในการปฏิบัติ โรงเรียนไม่มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการบริหารเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งครูไม่มีวุฒิทางการศึกษาประมาณร้อยละ 80 ซึ่งเป็นเหตุให้ครูไม่มีทักษะการเขียนแผนการสอน ไม่มีทักษะการใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนและการจูงใจเพื่อสร้างแรงจูงใจในเด็ก ขาดศิลปะในการใช้ศาสตร์การสอนด้วยประการหนึ่ง ดังนั้นแม้ว่าผู้บริหารและครูตระหนักเห็นว่าการเรียนการสอนควรเน้นผู้เรียนเป็นความสำคัญก็จริง แต่ก็ยังไม่ได้นำแนวคิดไปปฏิบัติเท่าที่ควรจะเป็น จึงยังไม่มีเปลี่ยนแปลง ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ในทางตรงข้าม ถ้าเตรียมองค์ประกอบเหล่านี้ให้พร้อมและให้มีความพอเพียง ก็เชื่อได้แน่นอนว่าโรงเรียนนี้ประสบความสำเร็จ โรงเรียนนี้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการเรียนรู้ไปแล้วประมาณ 50 % (ตามการประเมินของครู) แต่ประสบความสำเร็จในการทำโครงการเกษตร โครงการอาหารกลางวันและโครงการบริการสุขภาพเป็นอย่างดี ดังนั้นหากได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือให้มีการพัฒนาในด้านกระบวนการเรียนรู้แล้วความสำเร็จด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นได้แน่นอน

3.1.4 องค์ประกอบ / ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่จะช่วยเอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในบางส่วน คือ

- 1) การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
- 2) ผู้บริหารรักความก้าวหน้า ชยัน อดทน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตาม
- 3) ผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีความพร้อมต่อการปรับเปลี่ยน
- 4) ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีความสัมพันธ์กันดี

3.1.5 อุปสรรค / ปัญหา / ความต้องการของโรงเรียน

3.1.5.1 อุปสรรค / ปัญหา

สรุปได้ว่าแม้ว่า ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองจะมีความพร้อมในการปรับเปลี่ยนเพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แต่ยังมีอุปสรรคสำคัญดังนี้

1) โรงเรียนไม่ได้กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการบริหารเพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2) ไม่มียุทธวิธีเฉพาะเพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3) ไม่มีแผนปฏิบัติที่เป็นระบบและรูปธรรม

4) ครูไม่มีวุฒิการศึกษาประมาณ 80 % จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ถูกต้องตามหลักการ

5) ครูไม่มีความรู้ชัดเจนในเรื่องต่อไปนี้ (1) เนื้อหาที่จะใช้สอน (2) หลักการจัดประสบการณ์เรียนรู้ (3) หลักการวัดและประเมินผล (4) การสร้างและใช้สื่อการเรียนการสอน ตลอดจน (5) ยังไม่รู้ชัดเจนในเรื่องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

6) โรงเรียนตั้งอยู่โดดเดี่ยว บริเวณชายแดนห่างไกลจากแหล่งส่งเสริมการศึกษา

7) ขาดแหล่งความรู้เพื่อให้ผู้เรียนและครูใช้ค้นคว้า

8) ผู้ปกครองยากจน ไม่มีความรู้ทำให้ชุมชนไม่เข้มแข็ง

3.1.5.2 ความต้องการของโรงเรียน

ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองมีความต้องการสิ่งต่อไปนี้ เพื่อเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

ความต้องการของโรงเรียน โรงเรียนมีความต้องการดังนี้

1. ด้านการจัดการศึกษา

1) จัดหาและส่งเสริมการใช้สื่อที่กำหนดในแผนการสอนรวมทั้งความรู้ในการผลิตสื่อจากวัสดุท้องถิ่นในทุกวิชา

2) ฝึกอบรมและปฏิบัติเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในทุกวิชา

3) ฝึกอบรมวิธีสอนและเทคนิคการสอน

4) จัดหาหนังสือบรรจุในห้องสมุดและจัดห้องสมุดให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์

- 5) ฝึกอบรมดูงานเรื่องห้องสมุด
- 6) ฝึกอบรมเรื่องวัดและประเมินผลการสร้างข้อสอบ
- 7) ให้ครูได้ไปประกอบวิชาชีพครู
- 8) รับการอบรมเรื่องการสร้างและปรับปรุงหลักสูตรระดับสถาน

ศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่น

9) รับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรระดับประถมศึกษาและการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อเขียนแผนการสอน

- 10) รับการอบรมเรื่องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542

2. ด้านกิจการนักเรียน โรงเรียนมีความต้องการตามรายการดังนี้

- 1) รับบริการด้านสุขภาพให้กับผู้เรียนอย่างทั่วถึง
- 2) ให้ความช่วยเหลือด้านเครื่องเขียน แบบเรียน เสื้อผ้าและ

ทุนการศึกษา

- 3) รับบริการด้านอาหารกลางวันให้มีความพอเพียงและ

ถูกต้องตามหลักโภชนาการ

3. ด้านการผลิตทางการเกษตร โรงเรียนมีความต้องการดังนี้

- 1) อุปกรณ์และเครื่องมือในการนํานํามาใช้และอุปกรณ์เพื่อการเกษตร

อย่างเพียงพอ

- 2) ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำเกษตรโรงเรียน

- 3) อบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรกรรม เช่น ปลูกพืชผัก ทำการ

ประมง ทำปศุสัตว์ เป็นต้น

ความต้องการของครู ครูมีความต้องการสิ่งต่อไปนี้

- 1) งบประมาณใช้จ่ายเพื่อการสอน
- 2) ได้รับวุฒิทางครูด้วยการเข้ารับ การศึกษา / อบรม
- 3) เข้าอบรม เรื่องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ความต้องการของนักเรียน นักเรียนมีความต้องการสิ่งต่อไปนี้

- 1) ให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพิ่มความรู้ ปฏิบัติให้ดู

พาไปทดลอง และพาไปเล่นกีฬา

- 2) ให้สอนโดยไม่ดุ ไม่เครียด ไม่ตี จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สนุก

ความต้องการของชุมชน ชุมชนมีความต้องการสิ่งต่อไปนี้คือ ต้องการให้ครู

สอนดี ให้ลูกสามารถทำงานมีอาชีพหรือสามารถเรียนต่อได้

3.2 การอภิปรายผลการวิจัย

โรงเรียนประสบความสำเร็จ เรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประมาณ 50 % โดยเฉลี่ยตามการรับรู้ของครู จากการสังเกตของผู้วิจัยนั้นก็มีความเห็นสอดคล้องกัน อย่างไรก็ตามโรงเรียนนี้เมื่อพิจารณาประเภทของโรงเรียนและในตำแหน่งที่ตั้งแล้วก็นับว่ามีความยอดเยี่ยมสมเป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลทั้งประเภทโรงเรียนมีคุณภาพและได้ผู้บริหารดีเด่น เพียงเฉพาะเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่โรงเรียนกำลังพยายามพัฒนาปรับปรุงอยู่ที่ประสบความสำเร็จในระดับไม่มากเท่าที่ควรนั้นก็เพราะด้วยเหตุผลสำคัญคือ 1) ครูส่วนมากไม่มีวุฒิทางการศึกษาประมาณ 80 % จึงเป็นเหตุให้ไม่รู้แนวคิดแนวปฏิบัติสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ควรจะเป็น แม้บางท่านจะผ่านการอบรมมา แต่ด้วยเพียงครั้งละ 2-3 วันเท่านั้น จึงยังไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนมาเป็นเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้แม้ว่า ครูเกือบทั้งหมดตระหนักในความสำคัญที่ครูต้องปรับบทบาทใหม่ก็ตาม ด้วยเพราะครูขาดแหล่งความรู้ที่จะปรับการเรียนการสอน ห่างไกลจากแหล่งความรู้มาก นักเรียนขาดแหล่งข้อมูล หนังสือ ตำรา แบบฝึกหัด สื่อการเรียนการสอนต่างๆ ที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงเรียนอยู่โดดเดี่ยว ห่างไกลความเจริญ และชาวสารบ้านเมือง ไม่มีแหล่งความรู้ล้อมรอบโรงเรียน 2) นักเรียนมีความพร้อมดีมากแต่ขาดประสบการณ์ ไม่ทันสมัย ไม่ทันเหตุการณ์ ห่างไกลจากเครื่องมืออุปกรณ์สื่อสารที่ผู้คนในเมืองรู้จักดีและคุ้นกับการใช้ เช่น เทปบันทึกแถบเสียง วิดีทัศน์ คอมพิวเตอร์ นักเรียนขาดแคลนสิ่งดังกล่าวก็ด้วยเพราะผู้ปกครองอยู่ในฐานะยากจน ทำให้ความต้องการพื้นฐาน เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยังไม่มีความพร้อมสมบูรณ์เพียงพอจึงเป็นเหตุให้ผู้เรียนไม่ตื่นตัว หน้าตาไม่สดใสสมวัยกับวัยเด็กอายุเดียวกัน ไม่ช่างคิด ไม่ช่างซักถามแต่กลับเฉยๆ นิ่งเฉย ไม่สนใจ เมื่อเทียบกับเด็กวัยเดียวกัน เป็นเหตุให้การเรียนการสอนยังเน้นครูเป็นหลัก ครูพูด ครูบรรยาย ครูให้นักเรียนปฏิบัติตามวิธีการที่ครูเตรียมมา แทนการให้เด็กใช้กระบวนการทางปัญญาแก้ปัญหา สืบค้นความรู้ด้วยตนเอง 3) ผู้ปกครองส่วนมากย้ายมาตั้งรกราก หาที่ทำมาหากิน ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ส่วนมากทำไร่ ทำนา แต่ก็ทำพอเพียงกับการกินใช้ ไปวันๆหนึ่ง ด้วยเพราะเป็นพื้นที่แห้งแล้งกันดาร อีกทั้งผู้ปกครองยังไม่มีหนังสือ ไม่รู้งานด้านการศึกษาเป็นเพียงให้กำลังใจ รอคอยให้ลูกๆสำเร็จการเรียน สามารถเรียนดีและอ่านออกเขียนได้ ทำงานอาชีพได้ก็เพียงพอต่อความต้องการแล้ว 4) ผู้ปกครองและชุมชนไม่มีส่วนร่วมสัมพันธ์กับโรงเรียนมีมาช่วยบ้างสำหรับกลุ่มที่เข้ามาเตรียมอาหารกลางวันให้บุตรหลาน รวมทั้งยังไม่เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง โอกาสที่โรงเรียนจะนำประโยชน์จากชุมชนมาใช้น้อยมากและอีกเหตุผลอีกประการที่พบคือ 5) โรงเรียนยังไม่กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างชัดเจน จึงทำให้ไม่มีการวางยุทธวิธีเพื่อการบริหารพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเฉพาะ

3.3 ข้อเสนอแนะ

3.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

ผู้บริหาร มีความสามารถในการบริหารงานโรงเรียนจนได้รับเป็น
ผู้บริหารดีเด่นในกลุ่มโรงเรียนประเภทเดียวกัน ครูมีความพร้อมในการทำงาน นักเรียนอยู่ใน
ระเบียบวินัย เชื่อฟัง มีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามด้วยความเคารพและศรัทธาโรงเรียนและครู
ชุมชนมีความพร้อมจะช่วยเหลือแม้จะอยู่ในฐานะยากจนอ่านหนังสือไม่ออกและไม่มีความรู้ด้าน
การศึกษา เพื่อให้การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ประสบความสำเร็จเพิ่มขึ้นนอกจากโครงการเกษตร
จึงขอเสนอแนะในสิ่งต่อไปนี้

- 1) รัฐควรจัดการให้ความรู้เรื่องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542 รวมทั้งเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแก่ครูเพื่อให้เกิดเป็นจิตสำนึกและ
นำไปปฏิบัติ
- 2) ให้นำวิธีการเพิ่มวุฒิการศึกษาให้กับครู ซึ่งมีเป็นจำนวนถึงร้อยละ
80 เพื่อให้ครูมีความรู้เนื้อหาที่ใช้สอน วิชาชีพครู วิธีสอน เทคนิคการสอน การสร้างและใช้สื่อการ
เรียนการสอน การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
- 3) ให้จัดอบรมให้ครูสอน ด้วยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรวมทั้ง รู้วิธีการ
วิเคราะห์ความสนใจและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อสามารถจัดการเรียนให้สอดคล้องกับ
เด็กแต่ละคน
- 4) จัดอบรมเรื่องการเขียนแผนการสอนบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนสามารถ
ถ่ายโอนไปใช้ในชีวิตจริงได้
- 5) จัดบริการอาหารกลางวันและบริการด้านตรวจสุขภาพให้ผู้เรียนเพื่อ
ให้เป็นผู้มีสุขภาพกายแข็งแรง สุขภาพจิตดี
- 6) ส่งเสริมให้ชุมชนมาร่วมช่วยทำโครงการเกษตร นอกเหนือจากมา
ช่วยทำอาหารกลางวันเพียงอย่างเดียว
- 7) จัดเตรียมแหล่งความรู้เช่นวิดิทัศน์เพิ่มพูนให้กับครูและนักเรียนให้มี
ความทันสมัยอยู่เสมอ
- 8) จัดห้องสมุดให้มีความพร้อมเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของเด็ก เป็นที่
อ่านหนังสือค้นคว้าในเวลาว่าง อีกทั้งส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน

3.3.2 ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1) ให้นหน่วยงานต้นสังกัดนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม
เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- 2) ให้สถาบันครุศาสตร์ – ศึกษาศาสตร์ ได้ศึกษาอุปสรรคเกี่ยวกับการ

จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อใช้เป็นแนวทางช่วยเหลือ รวมทั้งการหายุทธวิธีให้ครูมีวุฒิทางการศึกษา อาทิเช่น การจัดหลักสูตรครุศึกษาเพื่อช่วยเหลือครูในสังกัดนี้โดยเฉพาะ

3) ครูได้รู้สิ่งดีและสิ่งบกพร่องในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับแก้ไขส่งเสริมตนเองไปอย่างถูกเรื่องและถูกทาง

4) ควรให้บุคลากรในโรงเรียนทุกคนเรียนรู้ ยุทธวิธีที่โรงเรียนบางแห่งประสบความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางมาพัฒนาในโรงเรียนของตนเอง

5) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาสมรรถภาพและแนวทางเสริมสมรรถภาพของครูโรงเรียนประเภทนี้เพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้